

Raport ewaluacyjny Projektu

„Doskonalenie nauczycieli zawodów usługowych”

POKL.03.04.03-00-179/12

WPROWADZENIE

Projekt, którego zasadniczym działaniem były praktyki / staże w zakładach pracy, kierowany był do nauczycieli kształcenia zawodowego. Podstawowym przesłaniem konkursu, w ramach którego powstał projekt, było zapoznanie nauczycieli kształcenia zawodowego z realiami zakładów pracy dnia dzisiejszego, na obecnym poziomie technologicznym i organizacyjnym. Nauczyciele kształcąc uczniów w szkołach zawodowych przygotowują kadrę do pracy w tych zakładach. Rzecz w tym, żeby nie było rozdzwieńku między tym, czego uczy się w szkole, a tym, co robi się w zakładzie i czego od absolwenta szkoły rozpoczynającego pracę oczekuje pracodawca.

Na podstawie badań diagnostycznych poprzedzających ogłoszenie konkursu na projekty praktyk / staży dla nauczycieli kształcenia zawodowego stwierdzono występowanie negatywnego zjawiska braku powiązań szkół zawodowych z przedsiębiorstwami, do których kształcą kadry. Za szczególnie niekorzystny uznano brak kontaktów nauczycieli z zakładami pracy (przedsiębiorstwami, a także instytucjami), a co za tym idzie, brak orientacji w realiach ich funkcjonowania i wynikających z tego oczekiwań wobec zatrudnionych absolwentów szkół zawodowych. Za pilne uznano masowe przybliżenie nauczycielom kształcenia zawodowego rzeczywistości współczesnych zakładów pracy poprzez praktyki / staże w tych zakładach.

Ewoluwowany projekt był projektem zatwierdzonym do realizacji w kolejnej edycji ogólnopolskiego konkursu na praktyki / staże nauczycieli kształcenia zawodowego. Poprzedzały go liczne, inne projekty tego typu, kierowane częstokroć do tych samych grup kategorii nauczycieli kształcenia zawodowego. Spowodowało to pewną zmianę sytuacji ogólnej, w ramach której ten projekt zaistniał w odbiorze grupy zawodowej, do jakiej był kierowany. Z jednej strony praktyki / staże proponowane przez projekt nie miały tej atrakcyjnej nowości, którą miały pierwsze projekty w tym konkursie. Z drugiej strony coraz więcej nauczycieli kształcenia zawodowego biorących udział w projektowych praktykach / stażach miało coraz większą wiedzę i doświadczenie z tego zakresu, uzyskane poprzez wcześniejszy osobisty udział w tego typu projektowych praktykach / stażach lub poprzez zapoznanie się z opiniami swoich kolegów, koleżanek ze szkoły, którzy już odbyli takie praktyki.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wnioskodawca założył, iż projekt przyniesie realizację konkretnych celów, zgodnych z odpowiednimi celami strategicznymi i priorytetami realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, a to:

- Podniesienie kompetencji zawodowych 270 nauczycieli przedmiotów zawodowych kształcących uczniów w 7 zawodach usługowych poprzez opracowanie we współpracy ze szkołami zawodowymi i przedsiębiorstwami i pilotażowego wdrożenie programów doskonalenia w formie praktyk / staży w przedsiębiorstwach, a także upowszechnienie tych programów w krajowej sieci szkół zawodowych, w okresie 01.10.2012 – 31.10.2015.
- Włączenie oczekiwań pracodawców z 7 branż usługowych do systemu kształcenia zawodowego w szkołach zawodowych przez wspólne wypracowanie programów praktyk / staży nauczycieli przedmiotów zawodowych / instruktorów praktycznej nauki zawodu w okresie 01.10.2012 – 28.02.2013.
- Dostosowanie wiedzy i umiejętności 270 nauczycieli przedmiotów zawodowych / instruktorów praktycznej nauki zawodu do standardów obowiązujących w przedsiębiorstwach działających w 7 branżach usługowych w trakcie praktyk / staży w okresie 01.03.2013 – 31.07.2015.
- Upowszechnienie bezpośrednio w szkołach zawodowych oraz na stronach internetowych 7 wypracowanych w projekcie nowatorskich programów praktyk / staży w okresie 01.07.2015 – 31.08.2015.

W odpowiedzi na rozpoznane i opisane w projekcie problemy projektodawca w ścisłej współpracy ze szkołami zawodowymi oraz przedsiębiorstwami opracował i wdrożył programy praktycznego doskonalenia dla nauczycieli przedmiotów zawodowych / instruktorów praktycznej nauki zawodu mające na celu przekazanie aktualnej wiedzy z zakresu technologii, oprzyrządowania technicznego, rozwiązań organizacyjnych i doświadczenia w warunkach środowiska pracy, w branżach, na potrzeby których prowadzone jest kształcenie. Dla weryfikacji poprawności przyjętych założeń oraz dostosowania podejmowanych działań do przyjętych celów poddano je ewaluacji. W związku z faktem, iż w projekcie zostały wygenerowane oszczędności i za zgodą Instytucji Pośredniczącej powiększona została ilość zrealizowanych praktyk o 25, badaniu została poddana również dodatkowa grupa uczestników/uczestniczek projektu.

CELE I ZAKRES BADANIA

Celem ewaluacji była ocena efektów wdrażania opracowanego programu staży dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu, kształcących w kierunkach usługowych na obszarze całego kraju, ich skuteczności i przydatności, a także otrzymanie informacji o przebiegu stażu, brakach lub błędach programów.

Ocena programów praktyk / staży miała charakter ewaluacji pedagogicznej. Badanie osiągnięć edukacyjnych uczestników stażu (uwzględniające założenia Modelu Brinkerhoffa/Kirkpatricka) objęło 6 poziomów:

1. Przyrost wiedzy
2. Zachowania
3. Potrzeby
4. Cele
5. Reakcje uczestników
6. Efekty kształcenia – informacja zwrotna

KRYTERIA EWALUACYJNE

Skuteczność (ang. effectiveness) – kryterium to pozwala ocenić stopień realizacji zakładanych celów poprzez realizację zadań Programów.

Efektywność – kryterium to pozwala ocenić jak zasoby Programów przetworzone zostaną w bezpośrednie produkty i rezultaty.

Użyteczność (ang. utility) – kryterium to pozwala ocenić czy Programy przyczynią się do zaspokojenia potrzeb / rozwiązania problemów grup docelowych i w jaki sposób wytworzone produkty i rezultaty będą użyteczne, czy społeczeństwo będzie korzystać z rezultatów Programów.

OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII

Badanie zostało przeprowadzone w okresie od 1.07.2013 r. do 31.07.2015 r. W badaniu wykorzystane zostały dane wtórne oraz pierwotne, w pozyskaniu których wykorzystano zaprezentowane dalej metody i techniki badań społecznych.

Analiza danych wtórnych

Analiza danych wtórnych (*desk research*) jest to metoda badań społecznych, która zakłada szczegółową analizę istniejących i dostępnych danych. Badanie to, nie jest zatem związane z pozyskiwaniem nowych informacji, a jedynie scalaniem, przetworzeniem i analizą danych, rozproszonych wśród istniejących dotychczas rozmaitych źródeł. W ramach *desk research* ewaluator dokonał m.in. analizy następujących dokumentów:

- Wniosek o dofinansowanie projektu pn. „Doskonalenie nauczycieli zawodów usługowych”;
- Programy praktyk / staży dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu kształcących w kierunkach usługowych, Opole 2013;

Metody i techniki społecznych badań jakościowych i ilościowych

Metody jakościowe - pozwalają na pełne zrozumienie respondenta, umożliwiają mu pełną wypowiedź.

Metody ilościowe - analiza z wykorzystaniem metod statystyczno-matematycznych umożliwia ustalenie, jak często rozmaite opinie i fakty występują wśród respondentów.

Zastosowano ankietę ustrukturyzowaną, gdzie wszystkie pytania brzmią tak samo, nie ma możliwości ich pogłębienia, gdyż niemożliwe byłoby wtedy ich całkowite porównanie między sobą. Zadawano pytania zamknięte i otwarte.

Struktura próby uczestników projektu (nauczycieli) wg płci

Struktura próby wg płci	liczebność	procent
kobieta	273	92 %
mężczyzna	22	8 %
suma	295	100,00%

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W badaniu zastosowano dobór całkowity, tj. badaniu poddano wszystkich respondentów – odbywających praktyki / staże nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz ich opiekunów praktyk / staży. Przeprowadzono ankiety z wszystkimi nauczycielami i wywiady ze wszystkimi opiekunami, czyli udało się objąć badaniem 100% uczestników projektu w przyjętym okresie czasu.

Celem weryfikacji uzyskiwanych danych już na etapie ich pozyskiwania zastosowano metodę triangulacji, dwukrotnie, w różnych terminach pytając nauczycieli o to samo, poprzez dwie różne ankiety. Do nauczycieli skierowano ankietę-wywiad, pozwalającą na złożenie odpowiedzi w oparciu o przemyślenia, wnioski, do jakich doszli jakiś czas po powrocie z praktyki.

Tak uzyskane dane zostały wzajemnie zweryfikowane dając obiektywny obraz badanych problemów. Okazało się, że udzielane przez respondentów odpowiedzi są bardzo wiarygodne, gdyż nie pozostają ze sobą w sprzeczności.

Poniżej przedstawiona jest ankieta zastosowana zaraz po zakończeniu praktyk, jeszcze w przedsiębiorstwie, w którym odbywała się praktyka. Zawarte w niej pytania uzupełnione o inne zagadnienia zostały jeszcze raz zadane po dłuższym okresie, w nieco odmienionych warunkach, a mianowicie po powrocie do domu. Pytania z tego kolejnego narzędzia, z kwestionariusza-ankiety (wywiadu), zostały podzielone wg badanych zagadnień i ujęte w wynikach badań zaprezentowanych i omówionych w poniższym raporcie ewaluacyjnym. Analogiczny wywiad został przeprowadzony z opiekunami praktyk, jednakże nie był wymagany odstęp czasowy pomiędzy realizacją praktyki a przesłaniem ankiety, przeciwnie, powinna ona być złożona każdorazowo po przeprowadzeniu praktyki.

Istotną uwagą dotyczącą odpowiedzi udzielanych przez respondentów jest ich powszechna niechęć do ustosunkowywania się na pytania otwarte. „Brak uwag”, wykreślenie lub pozostawienie pustego pola przy pytaniach otwartych znacznie utrudniło prace ewaluacyjne. W związku z tym, w części końcowej niniejszego raportu, skorzystałem z zapisów zawartych w dzienniku praktyk „wnioski z przebiegu praktyk/staży”, gdzie część beneficjentów i beneficjentek odnosiła się nie tylko do przebiegu odbytej praktyki, ale także wpisywała swoje oczekiwania na przyszłość.

Ze względu na niski odsetek mężczyzn w grupie uczestników analiza ocen z uwzględnieniem podziału na płeć już w badaniach częściowych okazała się nieznacząca, ewentualne różnice w opiniach respondentów obu płci wyrażały się ułamkiem procenta, co powoduje niefunkcjonalność uwzględniania tych różnic. Nadreprezentatywność kobiet wśród uczestników projektu była spodziewana na etapie składania wniosku o dofinansowanie i wynika z parytetu obu płci w kształceniu zawodowym w branżach objętych projektem (projekt dotyczył branż: administracyjnej, handlowo-ekonomicznej, hotelarskiej, gastronomicznej, fryzjerskiej, kosmetycznej i turystycznej).

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

ANKIETA EWALUACYJNA [dla nauczycieli]

Szanowni Państwo, uprzejmie proszę o udzielenie odpowiedzi na pytania zamieszczone w poniższej ankiecie ewaluacyjnej. Ankieta jest anonimowa, a otrzymane informacje posłużą do oceny projektu „**Doskonalenie nauczycieli zawodów usługowych**”.

- 1. Jak ocenia Pani/Pan długość czasu trwania praktyk/ stażu?**
 - Odpowiedni
 - Zbyt krótki
 - Zbyt długi.

- 2. Jak ocenia Pani/Pan program zrealizowanych praktyk?**
 - Zbyt przeładowany
 - Odpowiedni
 - Za mało nasycony

- 3. Czy zadania realizowane w ramach programu praktyk/stażu spełniły Pani/Pana oczekiwania?**
 - Zdecydowanie tak
 - Raczej tak
 - Trudno powiedzieć
 - Raczej nie
 - Zdecydowanie nie.

- 4. Czy przekazywane podczas praktyk/stażu treści wzbogaciły Pani/Pana dotychczasową wiedzę w zakresie nauczanego zawodu?**
 - Zdecydowanie tak
 - Raczej tak
 - Trudno powiedzieć
 - Raczej nie
 - Zdecydowanie nie.

- 5. Czy umiejętności i doświadczenia zdobyte podczas odbywania praktyk/stażu wykorzysta Pani/Pan w pracy zawodowej?**
 - Zdecydowanie tak
 - Raczej tak
 - Trudno powiedzieć
 - Raczej nie
 - Zdecydowanie nie.

- 6. Jak ocenia Pani/Pan przygotowanie merytoryczne Opiekuna Praktyk/Stażu?**

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Zdecydowanie dobrze*
- Raczej dobrze*
- Trudno powiedzieć*
- Raczej źle*
- Zdecydowanie źle*

7. Jak ocenia Pani/Pan przygotowanie miejsca, w którym odbywały się praktyki/staż?

- Zdecydowanie dobrze*
- Raczej dobrze*
- Trudno powiedzieć*
- Raczej źle*
- Zdecydowanie źle.*

8. Czy podjęłaby Pani/Pan decyzję o odbyciu praktyk/stażu ponownie?

- Zdecydowanie tak*
- Raczej tak*
- Trudno powiedzieć*
- Raczej nie*
- Zdecydowanie nie*

9. Podczas praktyk najbardziej podobało mi się:

.....
.....

10. Podczas praktyk przede wszystkim zabrakło mi:

.....

11. Czy poleciałaby Pani/Pan udział w tych praktykach innym?

- Tak*
- Nie*
- Nie mam zdania*

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.

ANKIETA – WYWIAD [dla nauczycieli]

Wywiad pogłębiony z Nauczycielem/Nauczycielką Kształcenia Zawodowego, który uczestniczył/a w praktyce zawodowej w ramach projektu „Doskonalenia nauczycieli zawodów usługowych”

Prosimy o zaznaczenie wybranej odpowiedzi.

Cz. I

1. Czy kiedykolwiek wcześniej był Pan/i na praktyce nauczycieli przedmiotów zawodowych?

NIE TAK

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2. Czy podczas tej praktyki udało się zdobyć oczekiwane umiejętności?
 zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie
3. Czy w przyszłości chciałby Pan/i wziąć udział w następnej praktyce/stażu?
 zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

Cz. II

4. Czy w programie praktyk / staży są zadania, polecenia, instrukcje niemożliwe lub trudne do zrealizowania?
 NIE TAK, napisz jakie i dlaczego?
.....
5. Czy w programie praktyk / staży brakuje jakichś zadań, które wg Pana/i są ważne i potrzebne. Jeśli tak, proszę napisać, jakie i dlaczego ?
 NIE TAK, (napisz, co?)
.....
6. Co Pan/i sądzi na temat czasu trwania i programu praktyki:
Czas trwania: za dużo w sam raz za mało
Program jest: zbyt przeładowany odpowiedni za mało rozbudowany
7. Czy, Pana/i zdaniem, w programie praktyk coś jest zbędne i powinno być wyeliminowane?
 NIE TAK, (napisz, co?)
.....
8. Czy, Pana/i zdaniem, w programie należałoby rozbudować jakieś elementy
 NIE TAK, (napisz, co?)
.....
9. Czy w przyszłości można byłoby usprawnić organizację takich praktyk?
 NIE TAK, (napisz, co?)
.....

Cz. III

10. Czy wg Pana/i realizacja przyjętego programu praktyk dobrze zaspokaja potrzeby i oczekiwania nauczycieli przedmiotów zawodowych nauki zawodu?
 zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie
11. Jak Pan/i ocenia postawy i umiejętności opiekunów praktyki?

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wiedzę, kompetencje bardzo dobrze dobrze średnio źle
Umiejętności bardzo dobrze dobrze średnio źle
Stopień zaangażowania bardzo dobrze dobrze średnio źle
Sposób realizacji zleconych zadań bardzo dobrze dobrze średnio źle

12. Czy realizacja programu praktyk przyczyni się do poprawy współpracy nauczycieli przedmiotów zawodowych z przedsiębiorstwami, zgodnie z oczekiwaniami tych przedsiębiorstw?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

13. Czy Pana/i zdaniem cele i zadania praktyk nauczycieli trafnie odpowiadają na potrzeby pracodawców?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

14. Czy, wg Pana/i, realna jest możliwość wykorzystania przez odbywających praktyki / staże nauczycieli wiedzy uzyskanej w trakcie praktyki / stażu w pracy z uczniami w szkole?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

15. Jaka forma współpracy przedsiębiorstwa ze szkołami kształcenia zawodowego jest możliwa i przydatna dla szkół kształcenia zawodowego?

Proszę wyjaśnić:

.....

16. Miejsce na dodatkowe uwagi

.....

Dziękujemy za udział w badaniu ewaluacyjnym!

ANKIETA-WYWIAD

[dla opiekuna praktyk]

Wywiad pogłębiony z Opiekunem/Opiekunką Praktyk w projekcie Doskonalenia nauczycieli zawodów usługowych

Cz. I

1. Czy kiedykolwiek wcześniej był Pan/i opiekunem praktyk nauczycieli przedmiotów zawodowych?

NIE TAK

2. Czy jako Opiekun/Opiekunka praktyk zrealizował Pan/i wszystkie założone zadania?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. Czy w przyszłości chciałby Pan/i być opiekunem nauczyciela odbywającego praktykę / staż?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

Cz. II

4. Czy uważa Pan/i, że program praktyk / staży jest zrozumiały i przejrzysty, a treści zadań czytelnie precyzują zakres zaplanowanych do wykonania czynności?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

5. Czy w programie praktyk / staży są zadania, polecenia, instrukcje niemożliwe, lub trudne do zrealizowania?

NIE TAK, napisz jakie i dlaczego?

.....

6. Czy w programie praktyk / staży brakuje jakichś zadań, które wg Pana/i są ważne i potrzebne. Jeśli tak, proszę napisać, jakie i dlaczego ?

NIE TAK, (napisz, co?)

.....

7. Co Pan/i sądzi na temat czasu trwania i programu praktyki:

Czas trwania: za dużo w sam raz za mało

Program jest: zbyt przeładowany odpowiedni za mało rozbudowany

8. Czy, Pana/i zdaniem, w programie praktyk coś jest zbędne i powinno być wyeliminowane?

NIE TAK, (napisz, co?)

.....

9. Czy, Pana/i zdaniem, program należałoby rozbudować o jakieś elementy

NIE TAK, (napisz, co?)

.....

10. Czy w przyszłości można byłoby usprawnić organizację takich praktyk?

NIE TAK, (napisz, co?)

.....

Cz. III

11. Czy wg Pana/i realizacja przyjętego programu praktyk dobrze zaspokaja potrzeby i oczekiwania nauczycieli przedmiotów zawodowych?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

12. Jak Pan/i ocenia postawy i umiejętności nauczycieli odbywających praktykę?

Wiedzę, kompetencje	☐	bardzo dobrze	☐	dobrze	☐	średnio	☐	źle
Umiejętności	☐	bardzo dobrze	☐	dobrze	☐	średnio	☐	źle
Stopień zaangażowania	☐	bardzo dobrze	☐	dobrze	☐	średnio	☐	źle
Sposób realizacji zleconych zadań	☐	bardzo dobrze	☐	dobrze	☐	średnio	☐	źle

13. Czy realizacja programu praktyk przyczyni się do poprawy współpracy nauczycieli przedmiotów zawodowych z przedsiębiorstwami, zgodnie z oczekiwaniami tych przedsiębiorstw?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

14. Czy Pana/i zdaniem cele i zadania praktyk nauczycieli trafnie odpowiadają na potrzeby pracodawców?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

15. Czy, wg Pana/i, realna jest możliwość wykorzystania przez odbywających praktyki / staże nauczycieli wiedzy uzyskanej w trakcie praktyki / stażu w pracy z uczniami w szkole?

zdecydowanie tak raczej tak raczej nie zdecydowanie nie

16. Jaka forma współpracy Pana/i przedsiębiorstwa ze szkołami kształcenia zawodowego jest możliwa i przydatna dla rynku pracy? Proszę wyjaśnić:

.....

17. Miejsce na dodatkowe uwagi Opiekuna/Opiekunki praktyk

.....

Dziękujemy za udział w badaniu!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

WYNIKI BADAŃ

Poniżej prezentujemy zbiorcze wyniki badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w projekcie. Pozwalają one stwierdzić, iż nauczyciele i nauczycielki objęci pilotażowym wdrażaniem programów praktyk/staży w przedsiębiorcach są usatysfakcjonowani z otrzymanego wsparcia, uważają je za adekwatne do potrzeb i przydatne w rozwoju zawodowym.

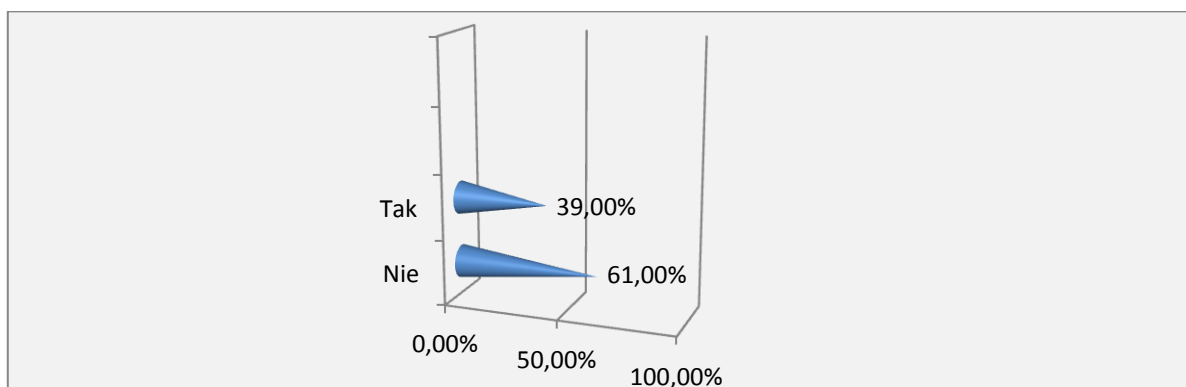
Respondenci – zarówno uczestnicy jak i opiekunowie potwierdzili wysoką jakość programów i ich użyteczność do przeprowadzenia doskonalenia zawodowego nauczycieli. W tym miejscu pojawia się zasadność wprowadzenia przez autorów programów w fazie III realizacji projektu modyfikacji tychże programów. Opierając się o dane zbiorcze można stwierdzić, że nie wymagały one modyfikacji. Mimo to, podczas seminariów wymiany doświadczeń, jak i podczas bezpośrednich kontaktów autorów programów oraz innego personelu projektu zarówno z beneficjentami oraz opiekunami praktyk, udało się zebrać pewną ilość informacji, które wykorzystano do udoskonalenia programów. Niewielkie zmiany wiązały się głównie z uzupełnieniem programu o jakieś elementy dodatkowe. Prawdopodobnie respondenci w ankietach w odpowiedzi na pytanie *Czy, Pana/i zdaniem, program należałoby rozbudować o jakieś elementy* nie zawierali tych wskazówek, bowiem w rzeczywistych sytuacjach praktyki były z inicjatywy obu stron – opiekunów i nauczycieli - rozszerzane o te drobne elementy, toteż uważali, że praktyka jest kompletna i nie ma potrzeby informować realizatorów projektu o pożądaney modyfikacji programu w tym zakresie. Niechęć do udzielania przez nauczycieli, jak i opiekunów, pisemnych wyjaśnień, sygnalizowana już wcześniej, miała zapewne również wpływ na tę sytuację. Nieliczne uwagi opisowe, również te zawarte we „wnioskach z przebiegu praktyk” praktykanta oraz opiekuna były uzupełnione wiedzą uzyskaną od stron podczas mniej formalnej komunikacji (osobista, telefoniczna) i to łącznie pomogło autorom w przeprowadzeniu odpowiedniej modyfikacji programu praktyk/staży w przedsiębiorstwie.

Poniżej wyniki badań i wyływające z nich wnioski w oparciu o ankiety nauczycieli-uczestników/uczestniczek projektu i ich opiekunów.

PYTANIA KIEROWANE DO NAUCZYCIELI I NAUCZYCIELEK, KTÓRZY ODBYLI PRAKTYKI W RAMACH PROJEKTU

1. Czy kiedykolwiek wcześniej był Pan/i na praktyce nauczycieli przedmiotów zawodowych?

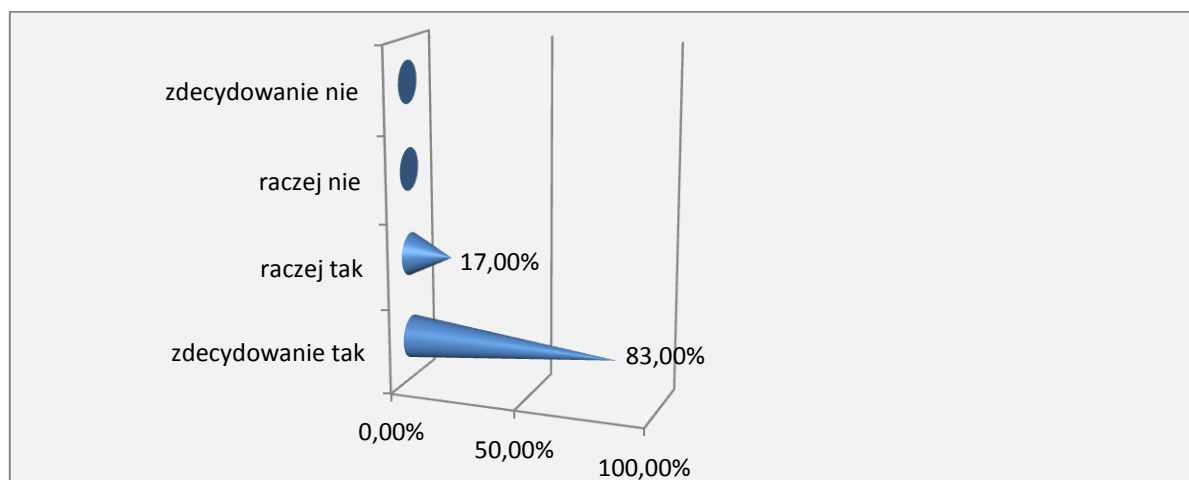

Dla organizatorów tego projektu ważne było rozeznanie, czy odbywający praktyki w ramach projektu nauczyciel wcześniej już uczestniczył w tego typu praktykach. Wiadomo, że oczekiwania i potrzeby nauczyciela, który jest na praktyce pierwszy raz, będą się różniły od nauczyciela, który był już na takiej praktyce. Aspekt wcześniejszych doświadczeń istotny jest również w kontekście ewaluacji projektu. Pozytywne odpowiedzi na pytania ankietowe udzielone przez nauczyciela, który ma możliwość porównań i odniesień, mają zapewne większą wagę.

W ewaluowanym projekcie okazało się, że większość uczestników praktyk bierze w nich udział po raz pierwszy (61%). Jednak bardzo znaczna część (39%), to nauczyciele, którzy wcześniej już byli na tego typu praktyce. Tak duży procent uczestników projektu o wcześniejszych doświadczeniach praktyk potwierdza wcześniej opisane uwarunkowania organizacyjne oraz pozwala na podniesienie rangi ocen dotyczących programu praktyk / staży oraz sposobu ich realizacji poprzez ten projekt, udzielonych przez respondentów, nauczycieli kształcenia zawodowego, uczestników tego projektu.

2. Czy podczas tej praktyki udało się zdobyć oczekiwane umiejętności?

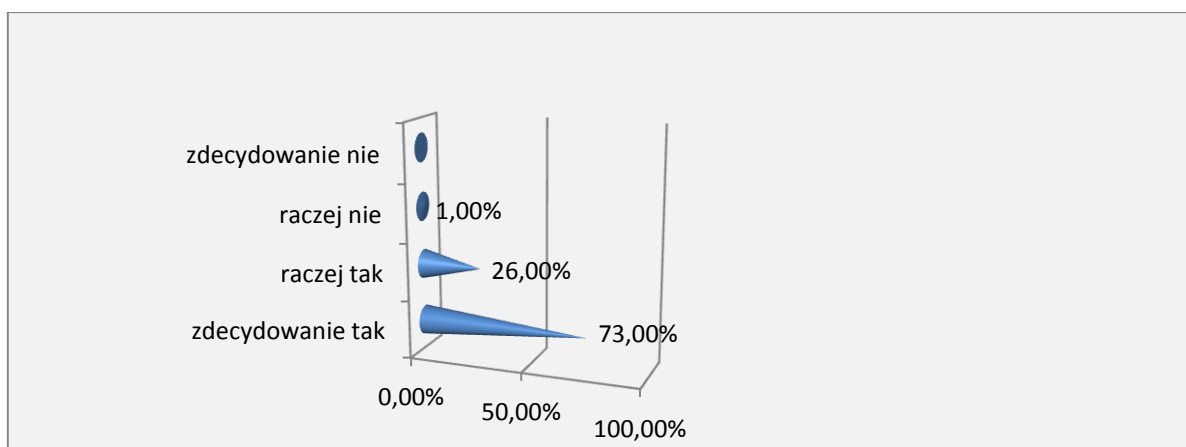

Rolą praktyk nauczycieli kształcenia zawodowego było wyjście tych nauczycieli poza uzyskaną często dość dawno wiedzę teoretyczną z zakresu nauczanego w szkole przedmiotu zawodowego i zdobycie nowych, praktycznych umiejętności, które potem będą przekazywać w procesie kształcenia uczniom szkół zawodowych. Nabycie nowych praktycznych umiejętności przez odbywających praktyki nauczycieli kształcenia zawodowego to podstawowy wskaźnik przydatności takich praktyk. Pozytywna odpowiedź na pytanie o nabyte umiejętności jest też pozytywną oceną programu praktyk, według których zostały one przeprowadzone. Wszyscy (100%) nauczyciele kształcenia zawodowego, którzy odbyli praktykę w ramach ewaluowanego projektu stwierdziło, że „podczas tej praktyki zdobyli oczekiwane umiejętności”. Z tego aż 83% wyraziło to w sposób entuzjastyczny (zdecydowanie tak). Dla nikogo z praktykantów praktyka nie była czasem straconym, bez jakichkolwiek efektów.

Konstruując ankietę ewaluacyjną, formułując pytania badawcze uwzględniliśmy socjologiczną zasadę, że jeśli już zostało zadane pytanie wprost o coś, to udzielone odpowiedzi należy zweryfikować innym pytaniem nie wprost tę samą kwestię. Dlatego jako uzupełnienie zadaliśmy pytanie „Czy w przyszłości chciałby Pan/i wziąć udział w następnej praktyce/stażu?”

3. Czy w przyszłości chciałby Pan/i wziąć udział w następnej praktyce/stażu?

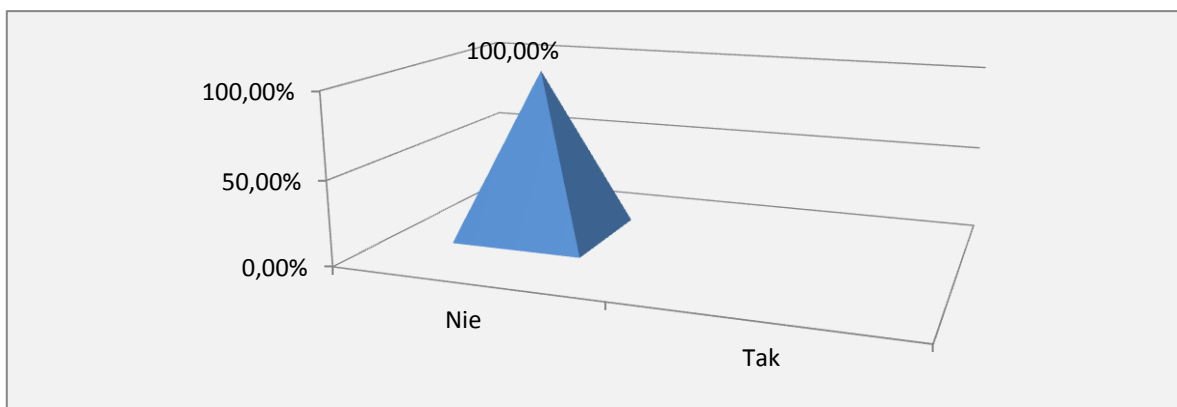
Pytanie o zasadnicze efekty praktyki jest zbyt istotne, żeby można było poprzestać jedynie na odpowiedziach, które mogą być obarczone np. kurtuazją respondenta. Deklaracja, chęć udziału w następnej praktyce nie pokrywa się z oceną obecnej praktyki, ale w dużej mierze potwierdza jej pozytywny charakter. Trudno sobie wyobrazić, żeby osoba niezadowolona, przekonana, że dana praktyka niczego jej nie dała, była zainteresowana tego typu praktyką w przyszłości.

Złożone deklaracje ponownego udziału w praktykach w dużej mierze pokrywają się, a tym samym potwierdzają z procentowym rozkładem stwierdzeń o nabyciu nowych umiejętności. 1% niechętnych praktyce w przyszłości jest nieistotny statystycznie, a takie odpowiedzi mogły być podyktowane względami osobistymi, nie powiązanymi merytorycznie z oceną praktyki.

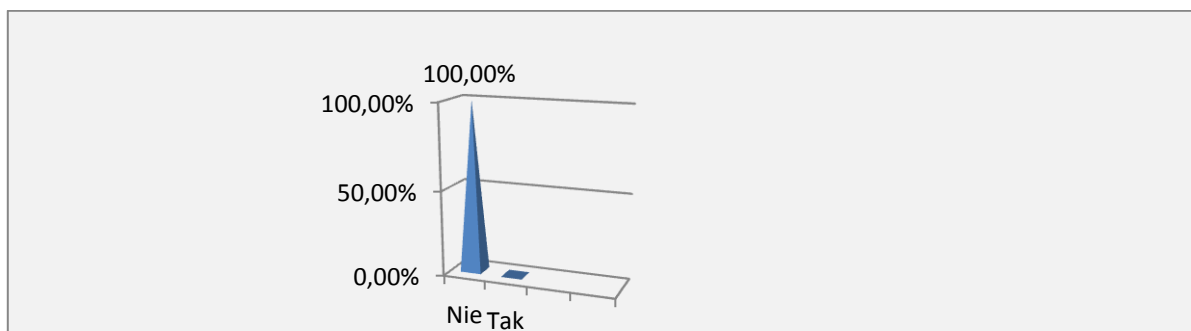

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4. Czy w programie praktyk / staży są zadania, polecenia, instrukcje niemożliwe lub trudne do zrealizowania?

5. Czy w programie praktyk / staży brakuje jakichś zadań, które wg Pana/i są ważne i potrzebne. Jeśli tak, proszę napisać, jakie i dlaczego?

Zasadniczym zadaniem projektu było nie tylko umożliwienie zapoznania się określonej liczbie nauczycieli kształcenia zawodowego z rzeczywistością zakładów pracy, ale również stworzenie i praktyczne zweryfikowanie programu taktyk / staży. Zgodnie z wymogami konkursowymi projekt miał charakter pilotażowy, służąc stworzeniu i przetestowaniu programu praktyk / staży, który będzie z dobrym skutkiem mógł być zastosowany w przyszłości również przez innych organizatorów, dla innych nauczycieli kształcenia zawodowego określonych zawodów.

Dlatego bardzo ważne w procesie ewaluacji było ustalenie, jak stworzony na początku projektu program praktyk / staży sprawdza się podczas realizacji. Kwestią elementarną było dokonanie przez nauczycieli oceny treści zawartości programu. Dlatego z jednej strony zapytaliśmy „Czy w programie praktyk / staży są zadania, polecenia, instrukcje niemożliwe lub trudne do zrealizowania?”, a z drugiej strony „Czy w programie praktyk / staży brakuje jakichś zadań, które wg Pana/i są ważne i potrzebne. Jeśli tak, proszę napisać, jakie i

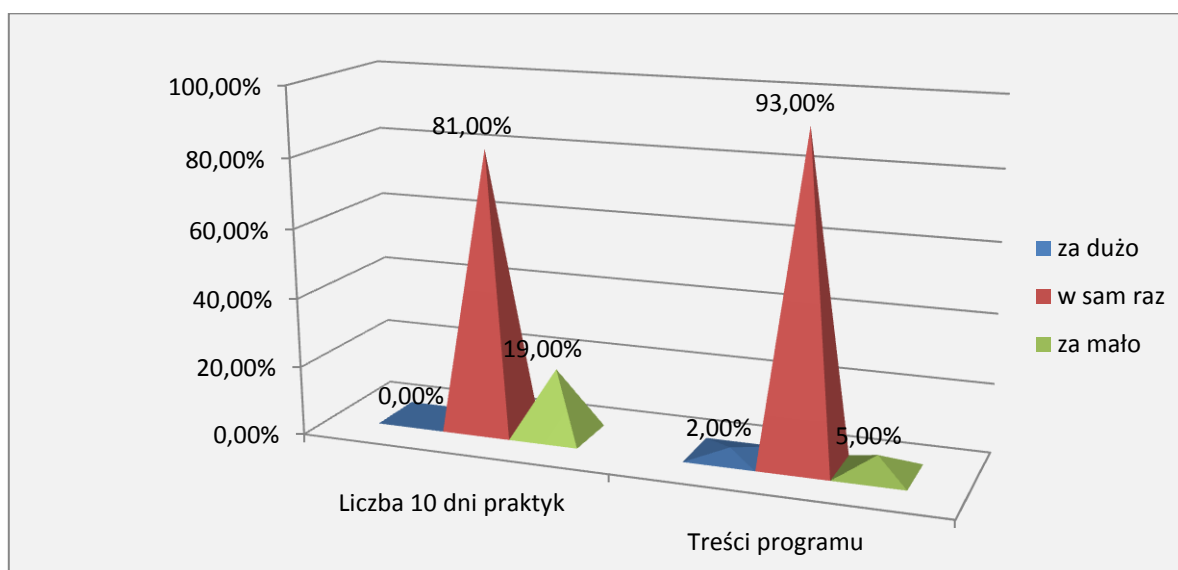

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dlaczego?”. Uzyskane na te pytania odpowiedzi pozwoliły ustalić na ile program odpowiadał na potrzeby nauczycieli i był odpowiedni do ich potrzeb.

W zgodnej ocenie wszystkich odbywających praktyki nauczycieli kształcenia zawodowego (100%) program zawierał zadania, polecenia, instrukcje możliwe do zrealizowania. Autorom programu praktyk / staży udało się trafić w potencjał możliwości tej grupy zawodowej. Program praktyk / staży okazał się nie za trudny, ani też nie zbyt łatwy. Inne wypowiedzi praktykantów potwierdzają, że był on dla nich interesujący i w zasięgu ich możliwości i zainteresowań. Program oceniony jako trudny musiałby być zdyskwalifikowany i odrzucony. Konstrukcja, poziom i treść programu praktyk / staży, jakkolwiek kierowanego do nauczycieli kształcenia zawodowego, musi odpowiadać potrzebom i potencjałowi ostatecznych odbiorców projektowych działań – uczniów szkół zawodowych. Ujęte w programie praktyk / staży zadania okazały się również wyczerpujące, ważne i potrzebne. W zgodnej opinii nauczycieli (100%) program wyczerpuje potrzebny zakres zadań niezbędnych dla rozpoznania rzeczywistości zakładu pracy danej branży. Nauczyciele mieli możliwość poszerzenia katalogu programowych zadań. Uznali jednak, że nie ma takiej potrzeby. Można więc uznać oceniany program za kompletny i wyczerpujący w zakresie proponowanych zadań do wykonania.

6. Co Pan/i sądzi na temat czasu trwania i programu praktyki?

Ocenie poddano również czas trwania praktyk / staży i zawartość treści programu. Zapytano, czy zaplanowane 10 dni praktyk to czas optymalny („w sam raz”), czy może jest to okres za krótki, lub zbyt długi. Dla zdecydowanej większości (81%) 10 dni praktyk to odpowiedni czasokres. Bardzo dużo o programie jako takim, jego zawartości i atrakcyjności, mówi to, że dla nikogo z odbywających praktyki nauczycieli ten czas nie był nadmiernie

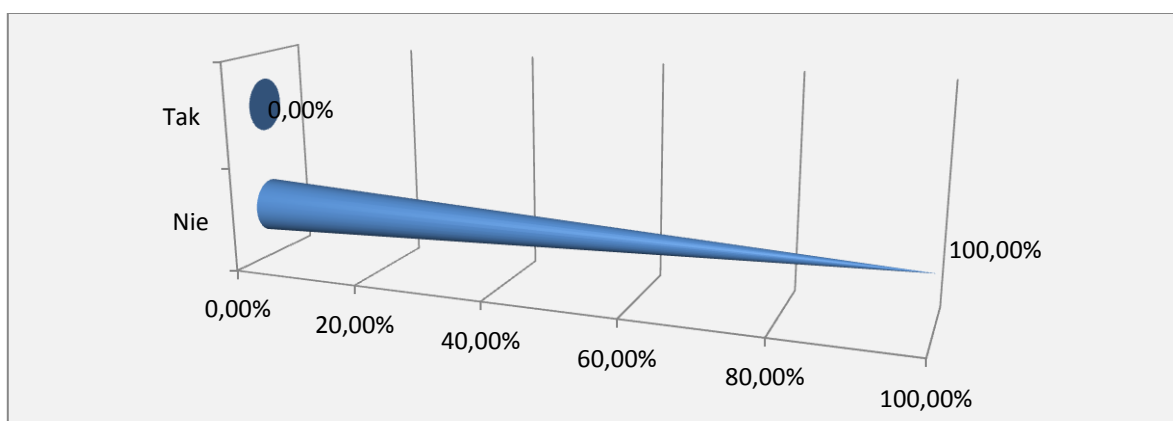
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wydłużony. Wiadomo, że odczucie czasu ściśle powiązane jest z atrakcyjnością realizowanych zadań. Jeśli ktoś się nudzi, to czas mu się „płygnie wolniej”.

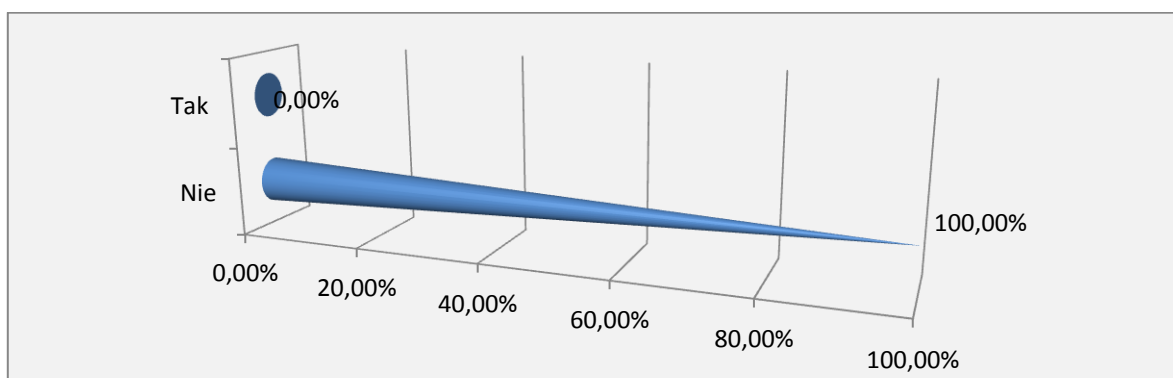
Prawidłowością jest też to, że w sytuacjach atrakcyjnego zainteresowania odczuwamy niedosyt i chcemy więcej. W tym przypadku prawie co 5 praktykant (19%) uznał, że ta praktyka trwała za krótko, powinna trwać dłużej. W kategoriach psychologicznych to dobra recenzja praktyk realizowanych w ramach tego projektu, odbywanych wg ewaluowanego programu.

Tylko pojedyncze jednostki (2%) czuły się przytłoczone nadmiarem treści w programie praktyk. Dla niemal wszystkich (93%) treści programowych było w sam raz, ani za dużo, ani za mało. Niewielka część uczestników praktyk (5%) wolałaby, żeby tych treści program zawierał więcej.

7. Czy, Pana/i zdaniem, w programie praktyk coś jest zbędne i powinno być wyeliminowane?

8. Czy, Pana/i zdaniem, w programie należałoby rozbudować jakieś elementy?

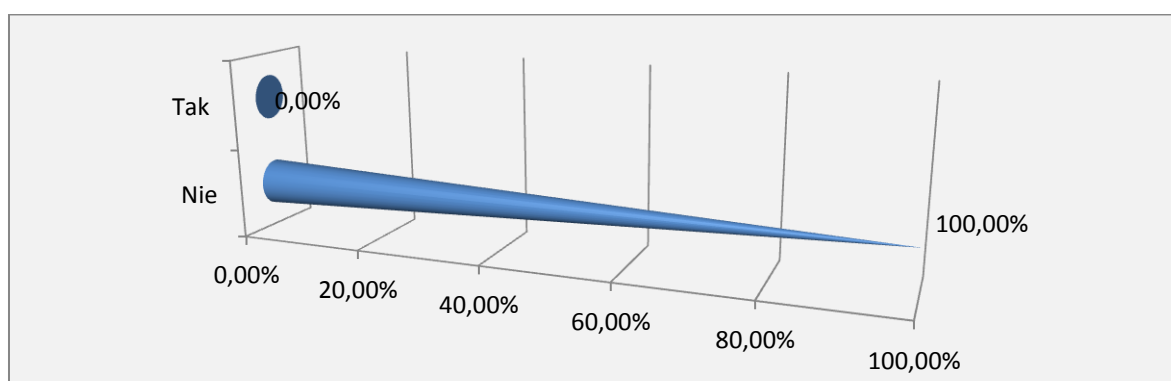

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zawartość każdego dobrego programu, w tym również programu praktyk / staży powinna być optymalna, bez upraszczających zbytnio niedoborów oraz niepotrzebnie nadmiernie obciążających nadmiarów. Dlatego dokonując oceny programu praktyk / staży poprosiliśmy nauczycieli o wskazanie w programie z jednej strony elementów zbędnych, a z drugiej strony elementów ważnych, potrzebnych, lecz nie ujętych w programie. Brak jakichkolwiek wskazań przez kogokolwiek z badanych pozwala stwierdzić, że przygotowany na początku projektu program nie wymaga korekty upraszczającej, ani też korekty polegającej na włączeniu brakujących treści. Program praktyk / staży w odbiorze nauczycieli kształcenia zawodowego odbywających według niego praktykę jawi się jako kompletny i wystarczający, nie wymagający korekt.

9. Czy w przyszłości można byłoby usprawnić organizację takich praktyk?

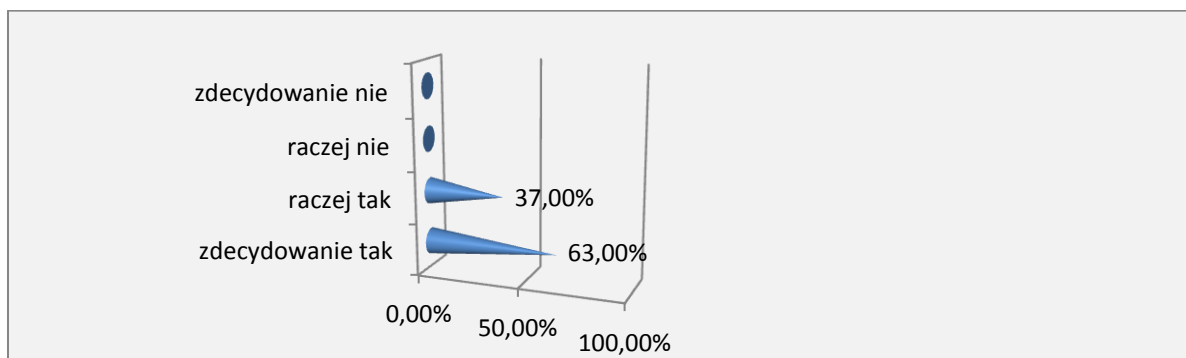
Testowany program praktyk / staży ewaluowany był nie tylko jako konstrukcja teoretyczna, ale również w zakresie praktycznego funkcjonowania. Szczególnie oceniany był aspekt organizacyjny praktyki. W myśl reguły, że najlepszym sprawdzianem teorii jest praktyka. W trakcie praktycznego działania wychodzą wszelkie mankamenty teoretycznych założeń. Dobrym pytaniem ankietowym nie wprost o mankamenty realizowanych praktyk / staży jest prośba o wskazanie usprawnień organizacji tych praktyk.

Trudności, niedogodności odczuwane przez praktykanta są pewnego rodzaju przykrością dość trwale zapamiętywaną, bo angażującą również emocje. Brak takich przeżyć dowodzi poprawności przyjętych założeń, wskazuje na dobre rozeznanie nie tylko problematyki w danym obszarze, ale także pozwala na stwierdzenie trafności proponowanych rozwiązań w odniesieniu do możliwości odbiorców, czyli odbywających praktyki. Właśnie z taką sytuacją mamy do czynienia w tym przypadku. Wszyscy (100%) nauczyciele kształcenia zawodowego odbywający praktyki w zakładach pracy w ramach tego projektu uznali organizację swoich praktyk za bardzo dobrą i nie wymagającą poprawek, usprawnień.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

10. Czy wg Pana/i realizacja przyjętego programu praktyk dobrze zaspokaja potrzeby i oczekiwania nauczycieli nauki zawodu?

Przyjęty w projekcie program praktyk i realizowany przez nauczyciela w ramach 10-dniowej praktyki w zakładzie pracy odnoszony był do indywidualnych potrzeb i oczekiwań. Chodziło o to, żeby przyjęty w projekcie program praktyk był nie tylko dobrze skonstruowany, ale dobrze rozwiązywał konkretne problemy konkretnej grupy zawodowej, która jak każda grupa społeczna może być dość różnorodna.

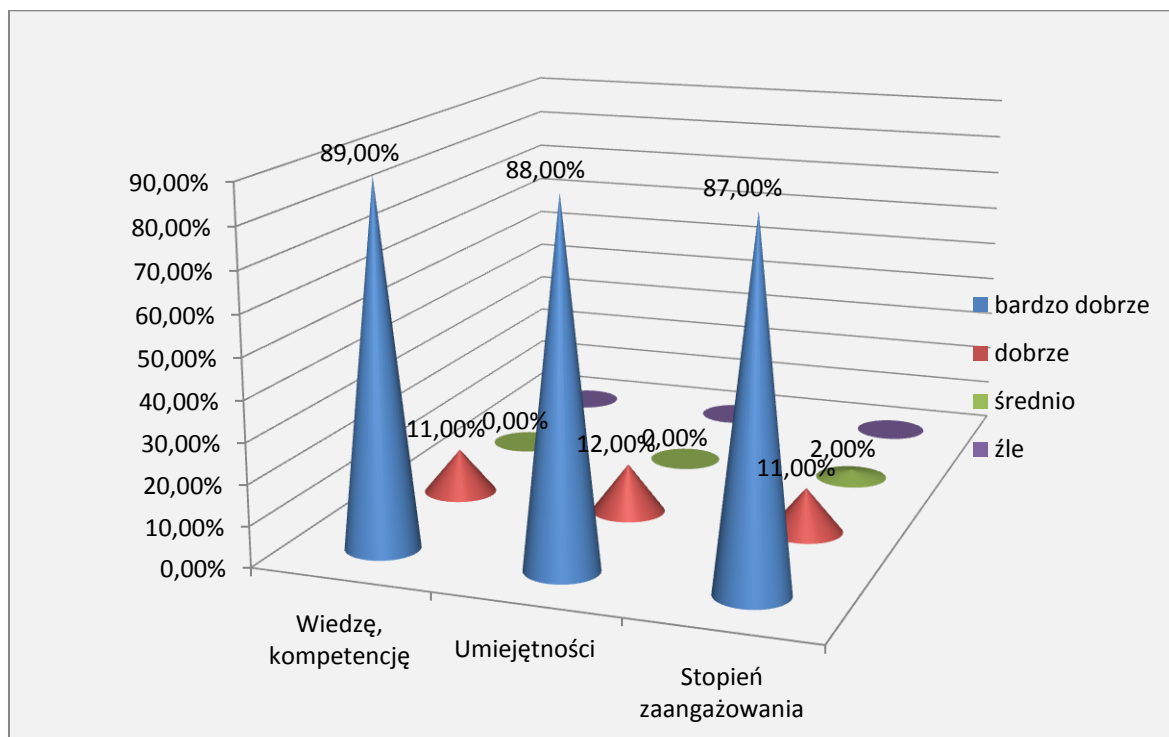
Być może owa różnorodność spowodowała, że dla jednych uczestników praktyk realizacja przyjętego programu praktyk całkowicie zaspokoiła ich potrzeby i oczekiwania, a dla drugich w stopniu wystarczającym. Cała grupa (100%) dokonała pozytywnej oceny. Różnica polegała jedynie na jej stopniu. Dla aż 63% był to stopień najwyższy, a dla pozostałych 37% zadowalający, wystarczający. Nie było osób, które dokonałyby oceny negatywnej i stwierdziły, że realizacja przyjętego programu praktyk rozminęła się z potrzebami i oczekiwaniami oceniającego nauczyciela.

Mimo zawartości pewnego rodzaju aspektu subiektywności w udzielanych odpowiedziach na zadane pytanie, opartych na emocjach, które mogłyby być nieco zmienione przez czynniki współwystępujące czasowo, lecz nie powiązane merytorycznie z programem praktyk, ocena praktyk dokonana przez nauczycieli jest bardzo pozytywna. Zarówno jeśli chodzi o skalę i stopień. Co w dobrym świetle przedstawia programy praktyk oraz sposób ich realizacji.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

11. Jak Pan/i ocenia postawy i umiejętności opiekunów praktyki?

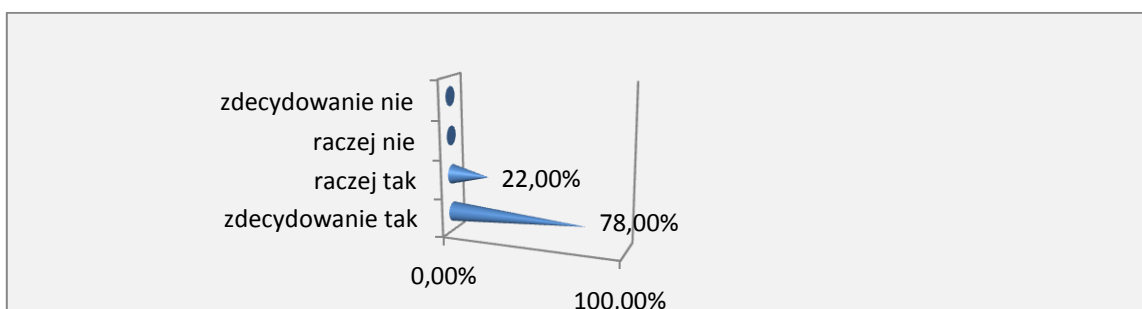
Niezwykle ważnym czynnikiem, mającym duży wpływ na efekt końcowy praktyk, są opiekunowie praktyk. Od nich zależy, jak program będzie realizowany w praktyce. Praca opiekunów, postawa wobec pozostających pod ich opieką nauczycieli, fachowość, posiadane umiejętności zawodowe oraz stopień zaangażowania w bardzo dużym stopniu decyduje o sukcesie lub porażce przedsięwzięcia. Dopuszczalne są pojedyncze krytyczne, negatywne oceny opiekuna, wynikające bardziej z przypadku, uwarunkowania pozostającego poza wpływem organizatorów praktyk. Jednak dominacja negatywnych ocen wskazywałaby na niewłaściwy dobór takich osób, oznaczający jakiś błąd systemowy. Wystąpienie takiej sytuacji nakazywałoby konieczność znalezienia przyczyny oraz korektę programu praktyk i przyjętych założeń organizacyjnych.

Uzyskane wyniki badań ankietowych dotyczące oceny postaw i umiejętności opiekunów praktyk dokonane przez nauczycieli bardzo pozytywnie weryfikują program praktyk oraz jego praktyczną organizację. W ogóle brak ocen negatywnych. Zdecydowana większość ocen (blisko 90%) to oceny najwyższe („bardzo dobrze”). Zasadniczo pozostałe oceny to oceny dobre. Ocena „średnio” wystąpiła śladowo (2%) i w odniesieniu jedynie do oceny stopnia zaangażowania opiekunów w swoją rolę.

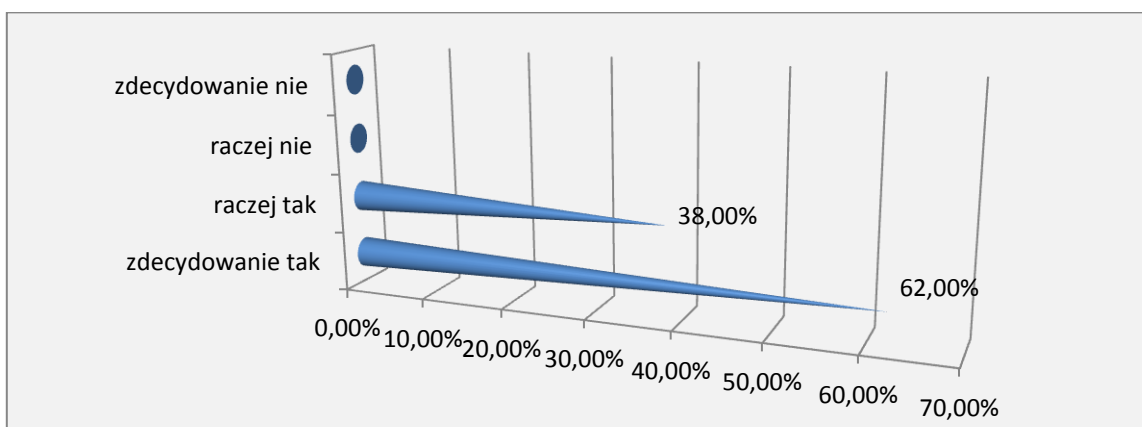

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

12. Czy realizacja programu praktyk przyczyni się do poprawy współpracy nauczycieli przedmiotów zawodowych z przedsiębiorstwami, zgodnie z oczekiwaniami tych przedsiębiorstw?

13. Czy Pana/i zdaniem cele i zadania praktyk nauczycieli trafnie odpowiadają na potrzeby pracodawców?

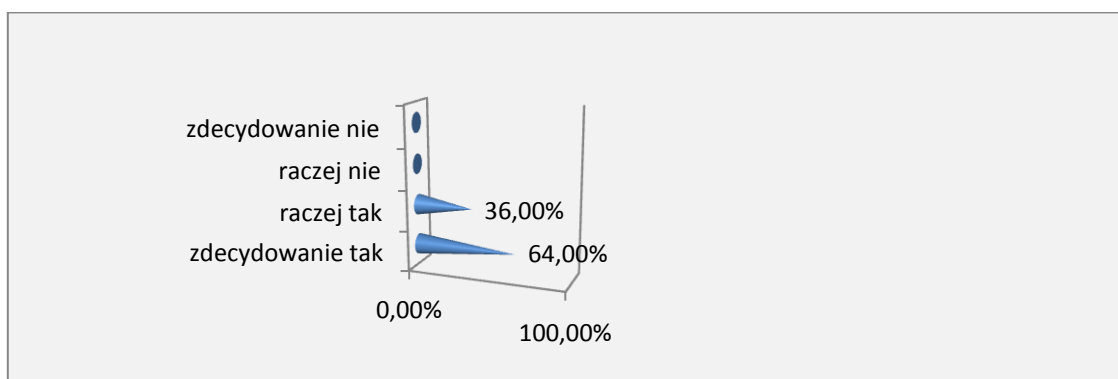
Zdecydowana większość nauczycieli uczestniczących w praktykach (78%) uznało, iż nabyta przez nich wiedza w znacznym stopniu przyczyni się do lepszej współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a szkołami. Kształcenie zgodne z obowiązującymi w zakładach pracy standardami pozwoli na kierowanie na rynek pracy odpowiednio wykształconych pracowników. 22% nauczycieli jest również zdania, iż odbycie przez nich praktyki w przedsiębiorstwie przełoży się na lepsze dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy, ale wyrażają to z mniejszym optymizmem, mając – być może - na uwadze konieczność sprostania przez nauczycieli wszystkim wymogom formalnym podstawy programowej, co nie zawsze okazuje się zgodne z oczekiwaniami pracodawców. Jako że programy praktyk /staży powstały w korelacji z wymogami podstawy programowej tylko 62% nauczycieli stwierdziło po odbyciu praktyki w przedsiębiorstwie, mogąc obserwować zachodzące tam procesy i uczestnicząc w życiu codziennym zakładu, że program praktyk zdecydowanie odpowiada na potrzeby edukacji przyszłych pracowników. 38% uczestników stwierdziło, że „raczej” odpowiada tym potrzebom, co oznaczać może zarówno, że pewne elementy praktyki

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wydawać się mogły mniej istotne z punktu widzenia życia firmy, a może jakichś zabrakło. Ważne natomiast jest, że żadna z ankietowanych osób nie uznała nieprzydatności programu w procesie zbliżania środowiska oświaty ze środowiskiem rynku pracy.

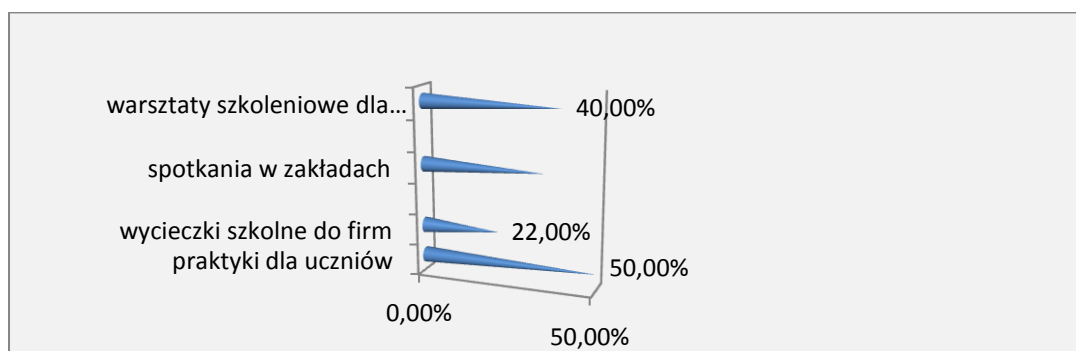
14. Czy, wg Pana/i, realna jest możliwość wykorzystania przez odbywających praktyki / staże nauczycieli wiedzy uzyskanej w trakcie praktyki / stażu w pracy z uczniami w szkole?

Wszyscy badani potwierdzili, iż nabyte w toku praktyk umiejętności poprawią jakość ich pracy w szkole. Nabyte umiejętności praktyczne, uaktualniona wiedza, nawiązane osobiste kontakty przełożą się na lepsze wyniki nauczania, w tym poprawę zdawalności egzaminów zewnętrznych.

15. Jaka forma współpracy przedsiębiorstwa ze szkołami kształcenia zawodowego jest możliwa i przydatna dla szkół kształcenia zawodowego?

Pytanie to nie miało formy zamkniętej, umożliwiono wpisanie dowolnej uwagi. Z punktu widzenia ewaluacji programu nie jest ono istotne, aczkolwiek wraz z poprzedzającymi je pytaniami stanowi logiczny ciąg analizy warunków, możliwych korzyści i ograniczeń we współpracy szkół i przedsiębiorstw. Rekomendacje nauczycieli mogą być wykorzystane do planowania dalszych działań w ramach podnoszenia jakości kształcenia zawodowego w Polsce. Poniżej prezentujemy najczęściej powtarzane propozycje, przy założeniu, że można było wskazać więcej niż jedną możliwość współpracy.

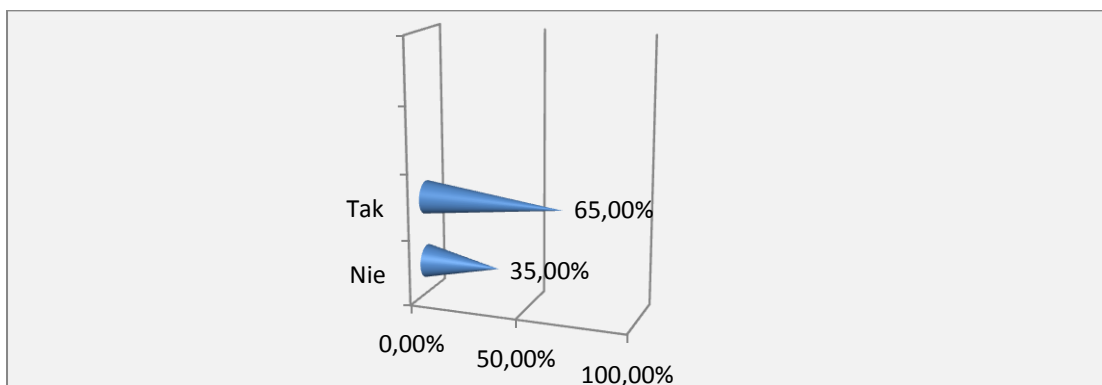

PYTANIA KIEROWANE DO OPIEKUNÓW PRAKTYK

Zasadniczym zamierzeniem całego ogólnopolskiego przedsięwzięcia realizowanego poprzez konkurs, którego organizatorem był Ośrodek Rozwoju Edukacji, było przybliżenie nauczycielom kształcenia zawodowego realiów zakładów pracy, a poprzez nauczycieli dotarcie z tą wiedzą do uczniów. Dzięki praktykom nauczycieli w zakładach pracy miało dojść do zbliżenia procesu kształcenia w szkołach zawodowych do oczekiwań pracodawców. Za sprawą praktyk nauczyciele mieli uzupełnić swoją wiedzę, często uzyskaną wiele lat wcześniej, o aktualny stan funkcjonowania przedsiębiorstw. Należy również pamiętać o tym, że ostatnie lata to lata wielkiej transformacji systemowych, w ramach których przedsiębiorstwa funkcjonują, a do tego doszły jeszcze duże zmiany spowodowane coraz szybszym postępowaniem technologicznym. Kolejny czynnik istotnych zmian rzutujących na sytuację przedsiębiorstw i biorących się z tego oczekiwań wobec pracowników to globalizacja, a także wejście Polski do Unii Europejskiej, czyli włączenie się polskich firm w zintegrowany rynek europejski. W związku z tym, sukces programu praktyk i wynikające z tego podniesienie jakości kształcenia zawodowego w danej branży jest też żywotnym interesem przedsiębiorców, przyszłych pracodawców. Mając to na względzie, prosiliśmy, aby opiekunowie praktyk włączyli się aktywnie w proces ewaluacji, i ich oceny są równie ważne, jak oceny beneficjentów projektu.

1. Czy kiedykolwiek wcześniej był Pan/i opiekunem praktyk nauczycieli przedmiotów zawodowych?

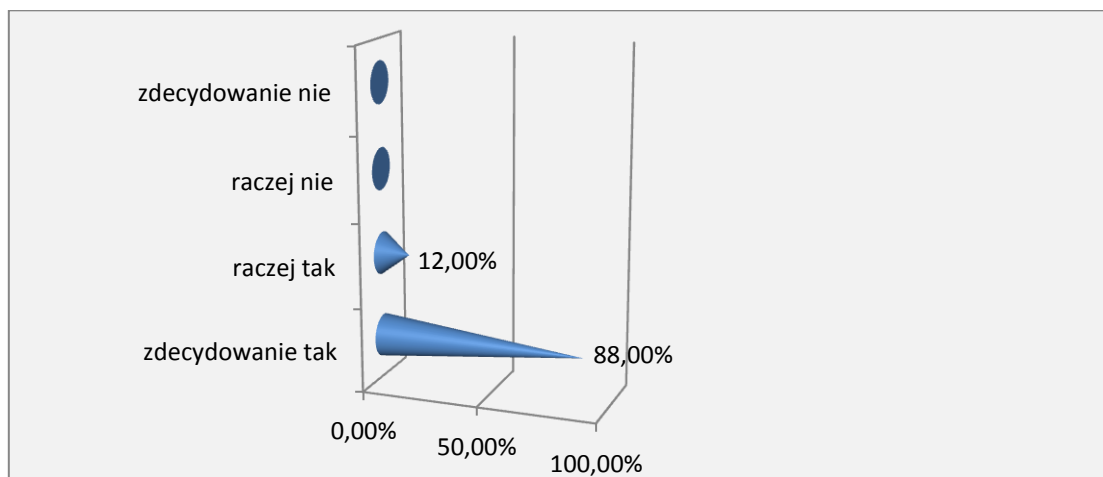

Wynika z powyższego, iż dla ponad połowy opiekunów praktyk, praca w charakterze opiekuna nie była nowością. W większości były to doświadczenia z realizacji innych projektów, jak również kolejne opieki w ramach naszego projektu. Można założyć, iż doświadczony opiekun potrafił w lepszy sposób przekazać wiedzę, nie zaskakiwały go pytania i wątpliwości uczestników projektu, umiał w należyty sposób wyegzekwować wykonywanie prac praktycznych. Wadą takiego opiekuna mogła być zaś pewna rutyna i zacięcie dydaktyczne.

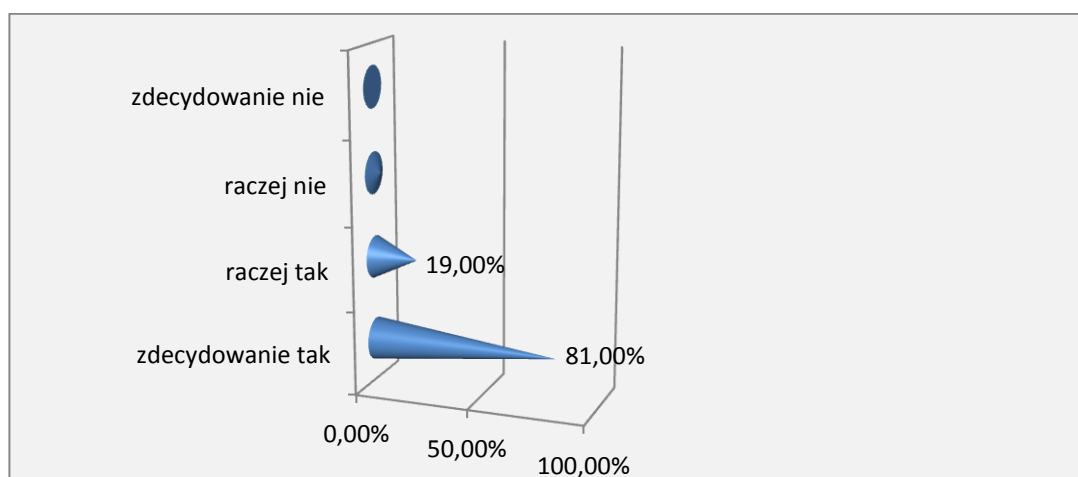
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2. Czy jako Opiekun/Opiekunka praktyk zrealizował Pan/i wszystkie założone zadania?

Wszyscy opiekunowie praktyk uważają, że w pełni wywiązali się z postawionego im zadania. Jest to zapewne powiązane z tym, co wykażą dalsze punkty analizy, że program w jasny i czytelny sposób zadaniuje opiekuna praktyk.

3. Czy w przyszłości chciałby Pan/i być opiekunem nauczyciela odbywającego praktykę / staż?

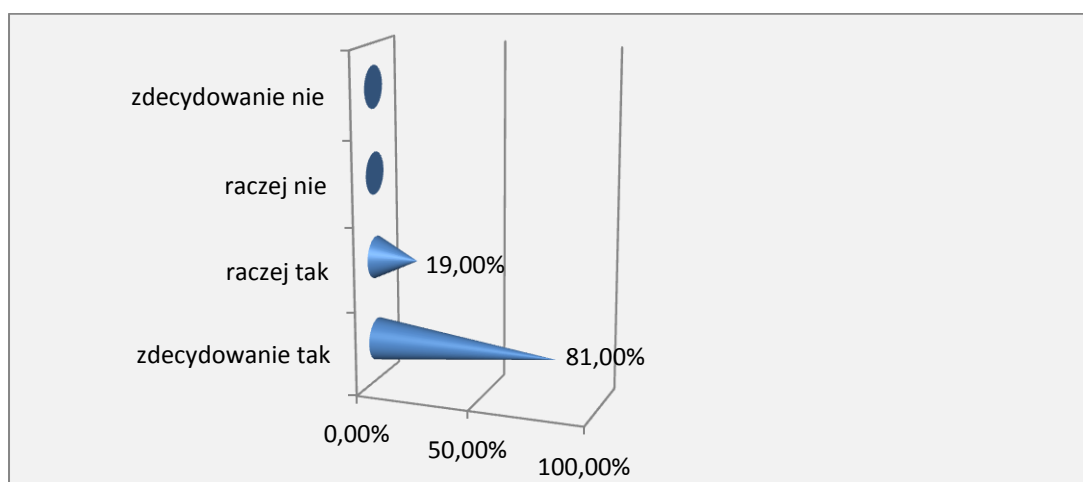
Wszyscy opiekunowie praktyk również deklarują, że chcieliby ponownie wykonywać zadania opiekuna praktyk/staży. Oprócz motywacji finansowej (w domyśle, zakłada się bowiem, że w ramach wynagrodzenia płaconego wykonawcom praktyk – przedsiębiorstwom – osoby oddelegowane do opieki nad praktykantem otrzymywały jakąś dodatkową gratyfikację, premię, dodatek) powodem jest (wg relacji składanych koordynatorowi praktyk nadzorującemu ich przebieg oraz innemu personelowi, w tym personelowi zarządzającemu

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

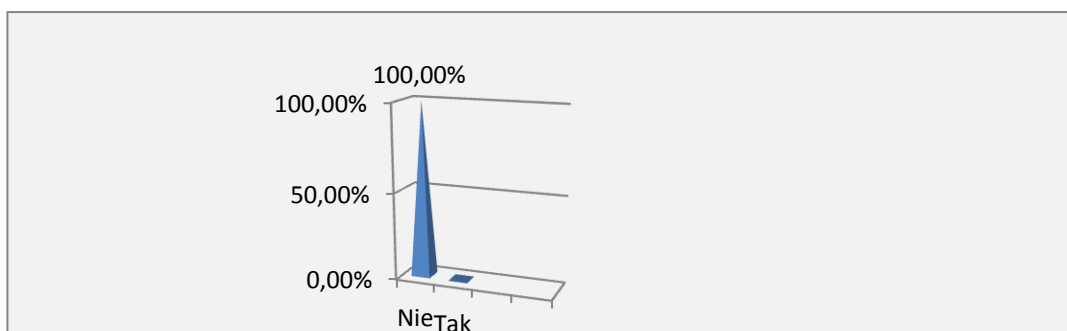
projektem) poczucie satysfakcji z dobrze wykonanego zadania, świadomość jego sensowności i ewentualnego wpływu na poprawę kwalifikacji nowych pracowników, a także możliwość zaprezentowania swojego zakładu pracy jako wzorcowego, korzystającego z nowoczesnych procedur, cieszącego się uznaniem klientów. Zwrotnie – wysoka samoocena opiekunów wpływała na ukształtowanie dobrego obrazu praktyk u uczestników.

4. Czy uważa Pan/i, że program praktyk / staży jest zrozumiały i przejrzysty, a treści zadań czytelnie precyzują zakres zaplanowanych do wykonania czynności?

Respondenci wskazują, że programy są napisane w sposób czytelny, zrozumiały (ponad 80% uważa, że w stopniu najwyższym), oznacza to, że realizacja praktyk mogła przebiegać bezusterkowo, a wykorzystanie wypracowanych w projekcie zmodyfikowanych programów w przyszłości przez innych organizatorów jest możliwe i przyniesie korzyści.

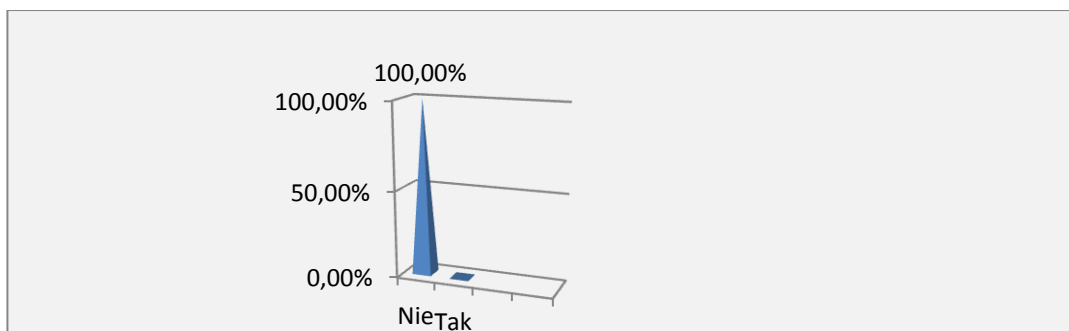
5. Czy w programie praktyk / staży są zadania, polecenia, instrukcje niemożliwe, lub trudne do zrealizowania?

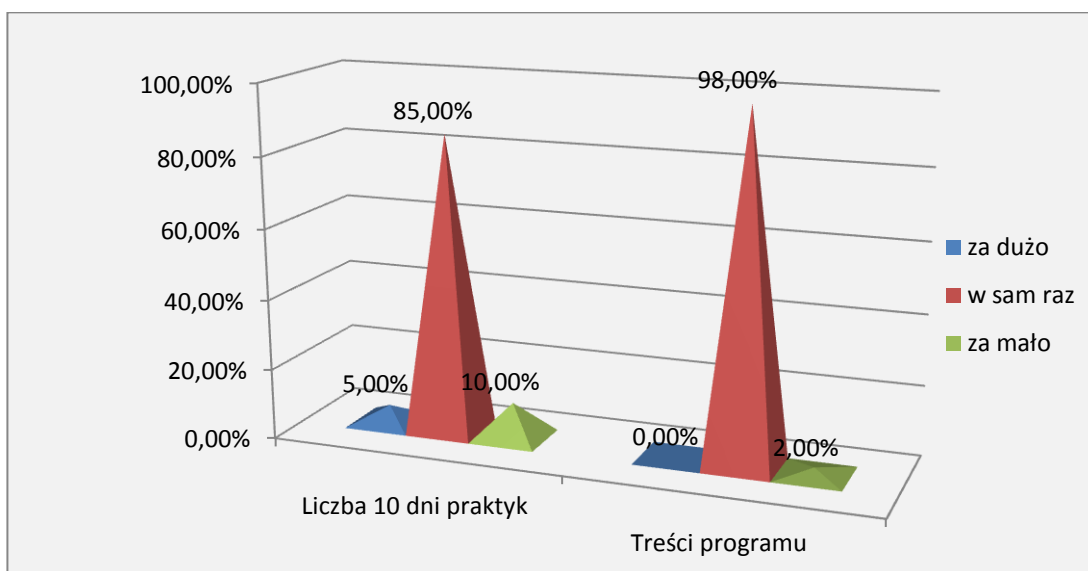
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

6. Czy w programie praktyk / staży brakuje jakichś zadań, które wg Pana/i są ważne i potrzebne. Jeśli tak, proszę napisać, jakie i dlaczego ?

W odniesieniu do dwóch powyższych pytań – czy w programie praktyk / staży są zadania, polecenia, instrukcje niemożliwe, lub trudne do zrealizowania oraz czy w programie praktyk / staży brakuje jakichś zadań, które są ważne i potrzebne opiekunowie praktyk jednoznacznie ustosunkowali się negatywnie. Oznacza to, iż uznali otrzymane do realizacji programy za kompletne i wolne od wad.

7. Co Pan/i sądzi na temat czasu trwania i programu praktyki:

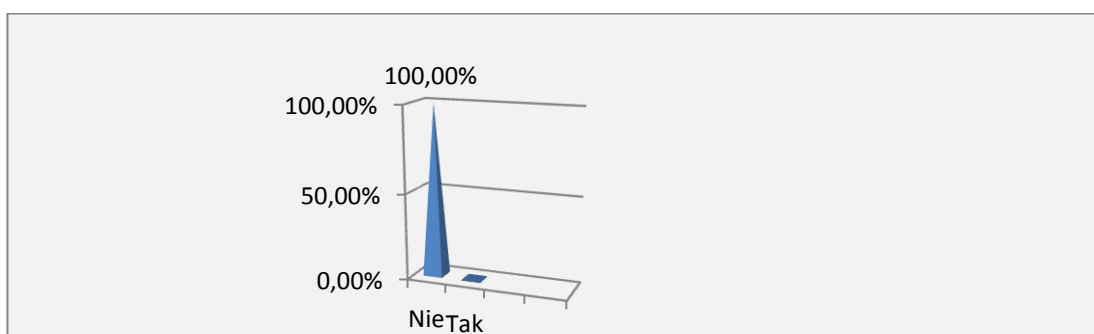
Opiekunowie, podobnie jak nauczyciele-uczestnicy, uznali, że przyjęta koncepcja organizacji praktyk jest właściwa. Uznali w przeważającej większości, że ilość czasu przeznaczony na odbycie praktyki jest właściwa (85%) badanych, aczkolwiek zdaniem 10% opiekunów można byłoby ją zwiększyć. 5% uznało, iż czas praktyki był zbyt długi. W zestawieniu z informacjami (poniżej i powyżej), iż akceptują w pełni zakres programu praktyk, nie chcieliby nic do niego

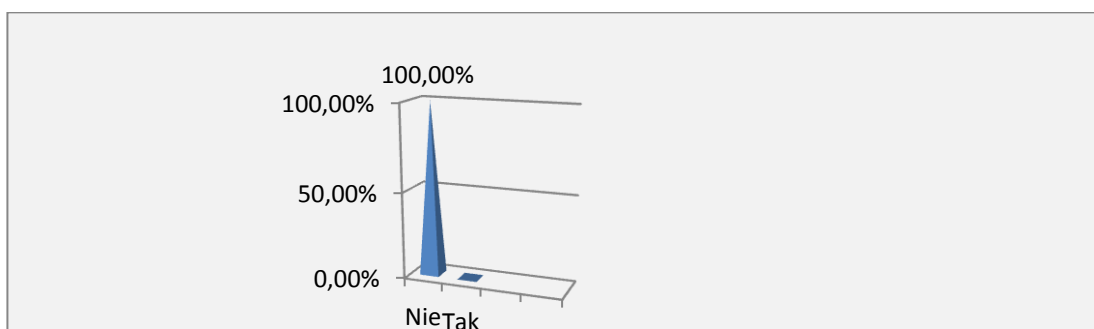
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

nie tylko dodać, ale także i ująć, oznaczałoby to, że widzą możliwość wykonania tych wszystkich zadań szybciej – co mogłoby ograniczyć koszty realizacji wsparcia. Jednakże niski odsetek takich odpowiedzi nie prowadzi do rekomendowania skrócenia czasu realizacji praktyk. Ocena zawartości programu jest w zasadzie zgodna z wcześniej i później prezentowanymi opiniami dotyczącymi zawartych w programie zadań, a 2% odsetek respondentów wskazujących możliwość zwiększenia zakresu materiału wynika prawdopodobnie z chęci przekazania przez opiekunów jeszcze dodatkowych umiejętności, choć - jak wskazują to wyniki kolejnych badań, trudno opiekunom wskazać precyzyjnie, co miałyby to być.

8. Czy, Pana/i zdaniem, w programie praktyk coś jest zbędne i powinno być wyeliminowane?

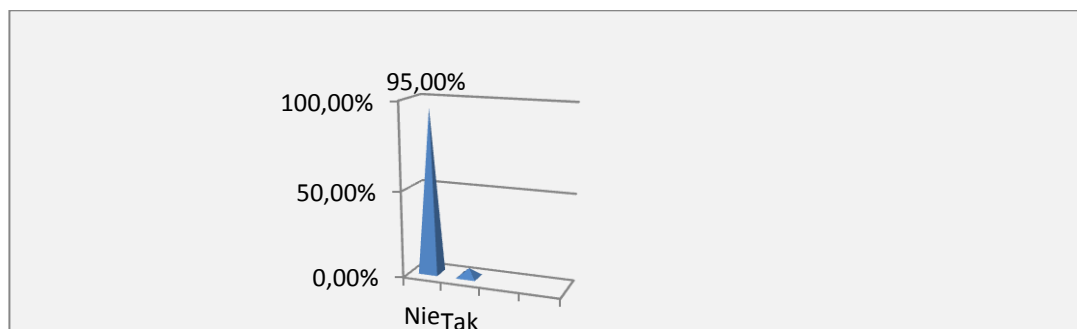
9. Czy, Pana/i zdaniem, program należałoby rozbudować o jakieś elementy

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

10. Czy w przyszłości można byłoby usprawnić organizację takich praktyk?

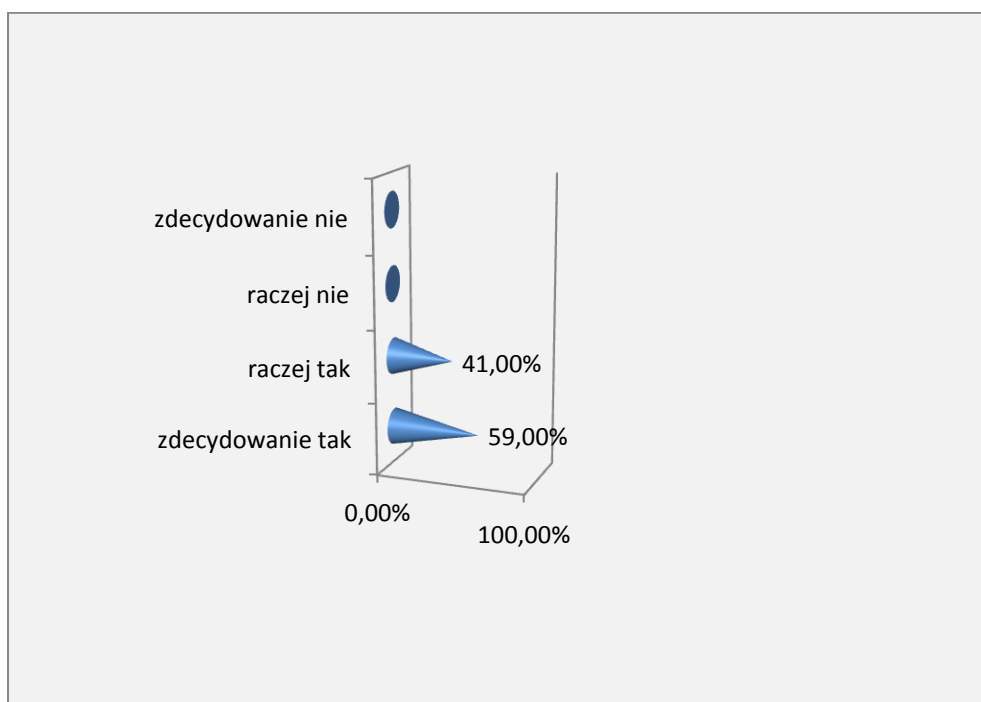

O sprawy organizacji praktyk zapytaliśmy również opiekunów praktyk. Nie pytaliśmy o ocenę obecnej organizacji, gdyż obecni opiekunowie są za nią odpowiedzialni i mogliby być w swych ocenach stronniczy. Dlatego poprosiliśmy ich o nowe pomysły, do realizacji w przyszłości. Zdecydowana większość (95%) nie widzi potrzeby wprowadzania zmian organizacyjnych odbywania praktyk. Znikoma część (5%) dostrzega taką potrzebę. Poproszona jednak o uściślenie, konkretyzację, nie dokonała tego. Brak odpowiedzi, jakich zmian w organizacji praktyk oczekiwaliby opiekunowie praktyk wynika zapewne z przeczącej odpowiedzi na wcześniejsze pytania - czy w programie praktyk coś jest zbędne i powinno być wyeliminowane oraz czy program należałoby rozbudować o jakieś elementy. Pełna akceptacja otrzymanych programów może wiązać się z ich odpowiednim przygotowaniem, tj. ujęciem w szczegółowym harmonogramie zadań w kontekście oczekiwanych rezultatów, bez doprecyzowania technicznych rozwiązań. Jest to zgodne z celami projektu oraz, jak się okazuje, efektywne, zwłaszcza w odniesieniu do doskonalenia nauczycieli zawodów usługowych, gdzie obok nabycia wiedzy związanej z technikami i technologiami, istotne jest zapoznanie się kompetencjami miękkimi, kluczowymi z punktu widzenia przyszłego pracodawcy.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

11. Czy wg Pana/i realizacja przyjętego programu praktyk dobrze zaspokaja potrzeby i oczekiwania nauczycieli przedmiotów zawodowych?

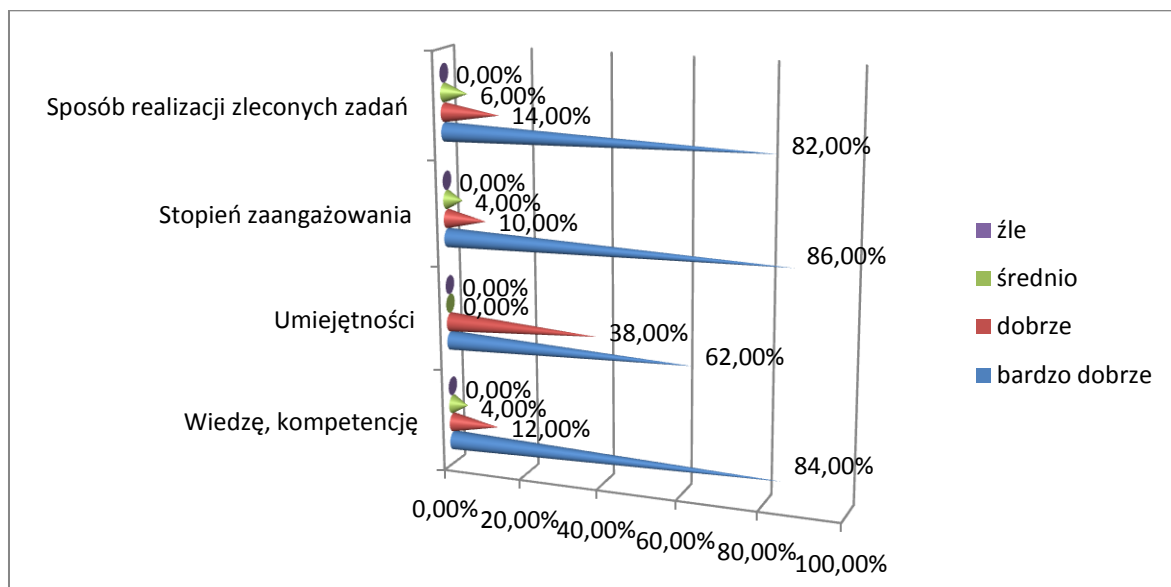

Wnioski przedstawione przez opiekunów są wynikiem ich obserwacji uczestników praktyk, przeprowadzanych przez nich z uczestnikami rozmów, służą potwierdzeniu deklaracji składanych przez nauczycieli w ich badaniu ankietowym. Jakkolwiek mogą być obciążone wpływem samooceny opiekuna i jakością nawiązanej przez opiekuna i praktykanta relacji, to ich wyniki pokrywają się z wynikami badań nauczycieli, którzy zgłaszają zdecydowane zaspokojenie potrzeb uaktualnienia wiedzy zawodowej w drodze realizacji praktyk.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

12. Jak Pan/i ocenia postawy i umiejętności nauczycieli odbywających praktykę?

Nauczyciele byli oceniani przez swoich opiekunów w kilku aspektach. Pod względem posiadanej wiedzy, kompetencji, umiejętności, stopnia zaangażowania oraz sposobu realizacji zleconych zadań. Generalnie bardzo wysoko była oceniana u nauczycieli posiadana wiedza, wielkie zaangażowanie oraz bardzo dobre wykonywanie zadań. Od tych bardzo wysokich ocen odbiegała ocena umiejętności, która zdobywała znacznie niższe noty. Co jest zrozumiałe, gdyż nauczyciele zasadniczo nie są fachowcami z praktycznym doświadczeniem w zakładzie pracy.

Opiekunowie w ramach podsumowania praktyki w dzienniczkach nauczycieli odbywających praktyki najczęściej pisali o tym, z czym praktykant został zapoznany, czego się nauczył, jakie sprzęty obsługiwał itp. Podkreślali posiadane kompetencje, wiedzę i umiejętności oraz zaangażowanie nauczycieli w realizację powierzonych zadań. Często jednak poprzestawali na stwierdzeniach typu: „Praktyki odbyły się zgodnie z harmonogramem, planem.”

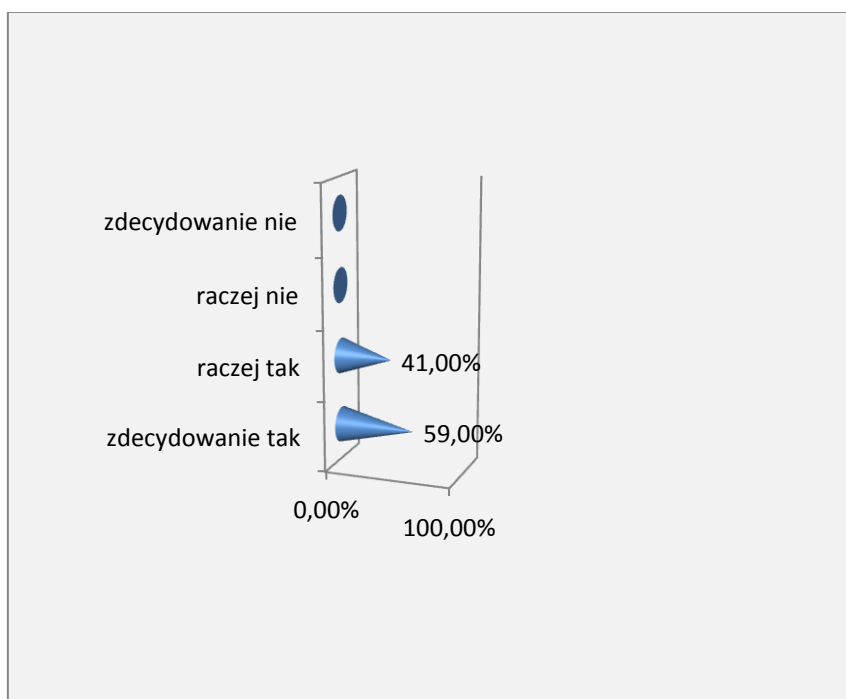
Poniżej przykłady charakterystycznych, często powtarzanych opinii opiekunów nauczycieli o odbytych praktykach:

- „Stażystka sumiennie wykonywała powierzone jej obowiązki.”
- „Stażystka doskonale radzi sobie z pracą.”
- „Stażystka sumiennie i z dbałością o każdy szczegół realizowała program praktyk. Z zaangażowaniem wywiązywała się z powierzonych jej zadań.”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

13. Czy realizacja programu praktyk przyczyni się do poprawy współpracy nauczycieli przedmiotów zawodowych z przedsiębiorstwami, zgodnie z oczekiwaniami tych przedsiębiorstw?

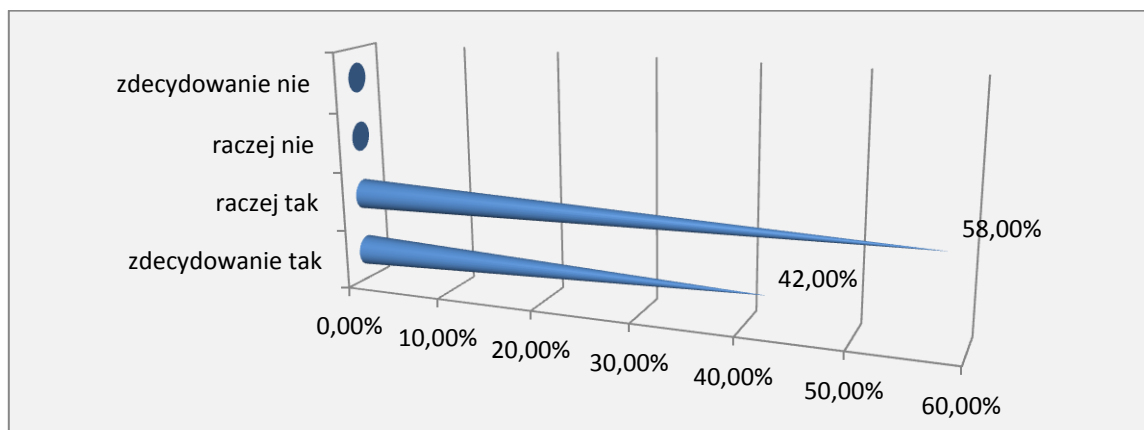
W kontekście wyżej zasygnalizowanych uwarunkowań dla organizatorów praktyk nauczycieli kształcenia zawodowego w zakładach pracy bardzo ważne było, żeby realizacja programu praktyk przyczyniła się do poprawy współpracy nauczycieli przedmiotów zawodowych z przedsiębiorstwem, zgodnie z oczekiwaniami tych przedsiębiorstw. Wystąpienie - lub nie, takich powiązań najlepiej widać z perspektywy opiekuna praktykantów, mającego wiedzę o przebiegu praktyki, jej efektach oraz potrzebach przedsiębiorstwa.

Na pytanie „Czy realizacja programu praktyk przyczyni się do poprawy współpracy nauczycieli przedmiotów zawodowych z przedsiębiorstwami, zgodnie z oczekiwaniami tych przedsiębiorstw?” twierdząco odpowiedzieli wszyscy opiekunowie praktyk nauczycieli. Z czego 59% udzieliło odpowiedzi „zdecydowanie tak”, a 41% „raczej tak”. Nie było odpowiedzi negatywnych.

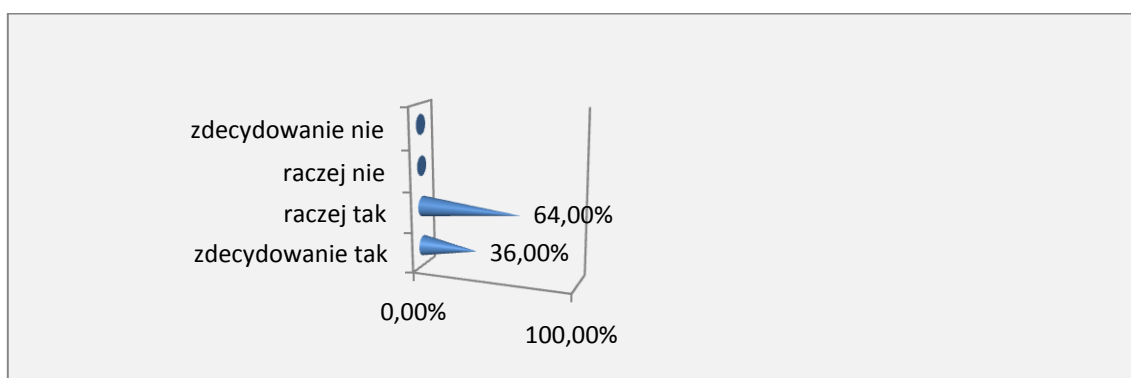
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

14. Czy Pana/i zdaniem cele i zadania praktyk nauczycieli trafnie odpowiadają na potrzeby pracodawców?

Dobrze zaplanowane praktyki nauczycieli powinny z jednej strony uwzględniać potrzeby nauczyciela, potrzeby szkoły, a z drugiej strony również potrzeby pracodawcy, przedsiębiorstwa. W ramach ewaluacji tej kwestii opiekunom nauczycieli, będących przedstawicielami pracodawcy, zadano pytanie „Czy Pana/i zdaniem cele i zadania praktyk nauczycieli trafnie odpowiadają na potrzeby pracodawców?”. Wszystkie zebrane odpowiedzi potwierdzają bardzo ścisły związek przyjętych przez organizatorów celów i zadań praktyk z potrzebami pracodawców (42% „zdecydowanie tak”). Większość (58% „raczej tak”) dostrzega taką korelację, lecz w nieco mniejszym stopniu. Brak odpowiedzi, które zaprzeczałyby powiązaniu celów i zadań praktyk z potrzebami pracodawców.

15. Czy, wg Pana/i, realna jest możliwość wykorzystania przez odbywających praktyki / staże nauczycieli wiedzy uzyskanej w trakcie praktyki / stażu w pracy z uczniami w szkole?

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Opiekunowie nauczycieli odbywających praktyki to pracownicy przedsiębiorstwa, w którym ta praktyka ma miejsce. Zostali wytypowani przez pracodawców na podstawie kryteriów określonych przez pracodawców, na podstawie kryteriów określonych przez organizatorów praktyk, czyli kadrę projektu, w porozumieniu z ekspertami. Same praktyki nauczycieli nie były celem samym w sobie, lecz środkiem do celu głównego projektu i całego konkursu – poprawy kształcenia zawodowego uczniów w szkołach zawodowych, spowodowania, by absolwenci tych szkół zatrudnieni w przedsiębiorstwach byli oceniani przez pracodawców, jako dobrze przygotowani do pracy, zgodnie z ich oczekiwaniami. Dlatego ważne było, żeby pozyskana przez nauczycieli podczas praktyk wiedza i umiejętności nie tyle wzbogacały samych nauczycieli, lecz stanowiły dla nich przydatne narzędzie dla właściwego kształcenia uczniów.

Opiekunom praktyk zadano pytanie „Czy, wg Pana/i, realna jest możliwość wykorzystania przez odbywających praktyki / staże nauczycieli wiedzy uzyskanej w trakcie praktyki / stażu w pracy z uczniami w szkole?”. Wg wszystkich badanych opiekunów zdobyta przez nauczycieli wiedza może być wykorzystana w pracy z uczniem w szkole. 36% przekonanych jest co do tego całkowicie, a 64% w stopniu wystarczającym. Brak osób, które uważałyby, że wiedza uzyskana przez nauczycieli podczas praktyk jest nieużyteczna w procesie kształcenia uczniów w szkołach zawodowych.

16. Jaka forma współpracy Pana/i przedsiębiorstwa ze szkołami kształcenia zawodowego jest możliwa i przydatna dla rynku pracy? Proszę wyjaśnić:

Ankietowani opiekunowie wskazywali zazwyczaj praktyki dla nauczycieli i/lub praktyki dla uczniów jako jedyne możliwe i przydatne. Należy uznać, że jest to grupa uczestnicząca w życiu gospodarczym i nie zajmująca się szczegółowymi aspektami związanymi z kształceniem – stąd ich zakres zaleceń jest taki wąski.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PODSUMOWANIE

Dobra organizacja, zadowolenie odbiorców szkoleń, bezproblemowy przebieg działań, to oczekiwany standard każdego realizatora projektu. Problemy mogą się pojawić w każdym przypadku, mimo dobrych intencji, wielkiego zaangażowania i rozbudowanej profilaktyki. Istotne jest, aby już na etapie planowania nie tylko przewidywać pojawienie się określonych problemów, zapobiegać im, ale również szybko i sprawnie je eliminować w momencie ich pojawienia się. W procesie ewaluacji najważniejsze jest ustalenie, czy pojawiały się problemy, których organizatorzy nie rozwiązywali. Przeprowadzone badanie nie wykazało zaistnienia jakichkolwiek problemów, na które skarżyliby się uczestnicy praktyk. Praktyki przebiegały nie tylko bezproblemowo, ale także na tyle były satysfakcjonujące, że nikt z uczestników praktyk nie zgłosił żadnej propozycji zmian, udoskonaleń w zakresie organizacji. Dla większej pewności, że uczestnicy praktyk są zadowoleni z warunków i organizacji tych praktyk, zapytaliśmy nauczycieli czy są zainteresowanie odbyciem tego typu praktyk w przyszłości. Udzielenie negatywnej odpowiedzi wskazywałoby na niewyeksplikowane, ale jednak istniejące wady i niedociągnięcia doświadczane w czasie praktyki. Uzyskane odpowiedzi nieomal w 100% pozytywne są bardzo wymowne. Nauczyciele deklarując chęć udziału w praktykach w przyszłości dokonali sumarycznej pozytywnej oceny praktyk. 1% odpowiedzi „raczej nie” może obejmować przypadki zdrowotne, zawodowe, plany emerytalne, itp.

Dla ewaluacji przebiegu praktyk / staży niezwykle cenne były wnioski odbywających praktyki nauczycieli formułowane przez nich na koniec praktyki w dziennikach praktyk. Poniżej reprezentatywne przykłady:

- „Praktyka prowadzona profesjonalnie w oparciu o program praktyk. Czas praktyk wykorzystany w pełnym wymiarze, w satysfakcjonujący sposób.”
- „Praktyki ... udane pod każdym względem. Salon w 100% profesjonalny.”
- „W przyszłości praktyka ułatwi mi prowadzenie zajęć lekcyjnych w sposób atrakcyjny i profesjonalny.”
- „Szkolenie uważam za udane i wyczerpujące.”
- „Atmosfera miła i sympatyczna.”
- „Program praktyki pozwolił na dogłębne zapoznanie się ze specyfiką pracy w biurze turystycznym.”
- „Odbyty staż umożliwił mi zweryfikować wiedzę teoretyczną, pomógł w zrozumieniu mechanizmów funkcjonowania biura, co w efekcie ułatwi mi przekazywanie zdobytej wiedzy.”
- „Staż przybliżył mi realne warunki pracy i produkcji w zakładzie gastronomicznym.”
- „Poznałem nowe technologie stosowane w gastronomii.”
- „Poznałem właściwą organizację pracy.”
- „Zapoznałam się z profesjonalną obsługą konsumenta.”
- „Realizacja praktyk pozwoliła mi zapoznać się z realną sytuacją i problemami z jakimi borykają się pracodawcy i czego oczekują od przyszłych absolwentów szkoły gastronomicznej.”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- „Praktyka pozwoliła mi poznać najnowocześniejsze wyposażenie gastronomiczne, wzorcowe planowanie, wykonywanie, rozliczanie zadań na poszczególnych stanowiskach pracy.”
- „Praktyka w pełni spełniła moje oczekiwania.”
- „Udział w projekcie pomógł mi dostosować umiejętności i wiedzę do standardów panujących w realnych warunkach pracy w gastronomii, a także zwiększył korelację między pracodawcą a absolwentem, czyli oczekiwania, jakie są stawiane przed absolwentem szkół gastronomicznych.”
- „Udział w praktyce przyczynił się do wzbogacenia wiedzy i umiejętności w zakresie nauczania przedmiotów zawodowych w branży hotelarskiej. Poznane wiadomości wykorzystam podczas zajęć z uczniami. Hotel był bardzo dobrze przygotowany na przyjęcie praktykantów. Wszyscy pracownicy hotelu byli kompetentni, posiadali bardzo dużo wiedzy praktycznej, która chętnie dzielili się z uczestnikami praktyki. Praktykę oceniam bardzo dobrze i będę polecać ją innym nauczycielom.”
- „Hotel bardzo dobrze wybrany do odbycia stażu ze względu na wyposażenie, pracujących tu ludzi oraz miejsce.”
- „Profesjonalizm, życzliwość i wysoka kultura osobista pracowników hotelu jest godna podziwu i naśladowania.”
- „Po raz pierwszy mogłam zobaczyć zakład przyjazny dzieciom w praktyce – udogodnienia zastosowane w pokojach, łazienkach, restauracji hotelowej.”
- „Podniosłam swoje kompetencje zawodowe. Poznałam realia panujące w firmie i będę mogła skorelować zdobytą wiedzę z praktycznym nauczaniem.”

Zaprezentowane powyżej oryginalne wypowiedzi nauczycieli o praktykach przede wszystkim stanowią pozytywną ocenę organizacji praktyk, a także kompetencji, wiedzy i umiejętności opiekunów praktyk oraz wskazują na zapoznanie się z nowoczesną technologią w różnych obszarach.

Podsumowując należy podkreślić, że udział nauczycieli w praktykach pozwolił im na:

- ✓ weryfikację posiadanej wiedzy teoretycznej i praktycznej
- ✓ uzupełnienie wiadomości i umiejętności (poznanie nowych technologii):
- ✓ ustalenie profilu wymagań wobec absolwentów szkół zawodowych wchodzących na rynek pracy

Powyższe badanie oraz analiza przeprowadzonych testów kompetencji przed i po zakończeniu praktyki, (testy zamknięcia zostały pomyślnie rozwiązane przez wszystkie osoby uczestniczące w praktykach 273K, 22M) dowodzi, iż w projekcie osiągnięto główny cel konkursowy poprzez wyposażenie nauczycieli w wiedzę przydatną dla kształcenia zawodowego uczniów i uczennic (295 BO zdobyło nową wiedzę bezpośrednio na stanowisku pracy i podniosło swoje kompetencje zawodowe) oraz wypracowanie przydatnych narzędzi doskonalenia zawodowego – programów praktyk w przedsiębiorstwach. Realizacja tych celów we współpracy z przedsiębiorcami odpowiada obowiązującym obecnie założeniom przybliżenia szkolnictwa zawodowego do realiów rynku pracy.